“Нуркайлар ” 131 нче балаларның танып белү-сөйләм үсешен өстенлеклекле гамәлгә ашыручы гомумүстерешле балалар бакчасы” муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе

“КИЛЕШЕНДЕ”
“Нуркайлар ” 131 нче балалар бакчасы
МБМББУ олкэн тэрбиячесе
_________ Шарафетдинова Э.Н.

Каралды һәм кабул ителде
Педагогик советта
Протокол № 1
“29” 08 20 22 ел

“РАСЛАНДЫ”
“Нуркайлар ” 131 нче балалар
бакчасы МБМББУ модире
_________ Литвинцева Л.С
“29” 08 20__ел

6 нчы икенче кечкенэлэр торкеменен (3-4 яшь) 2022-2023 елга эш программасы

Программа авторы: Абдрашитова Ф.Р.

Яр Чаллы, 2022 ел.

Эчтәлек

Кереш.
1. Максатчан бүлек.
1.1 Программаны язуда һәм тормышка ашыруда мөһим булган характеристикалар. (программаның максаты һәм бурычлары,төп принциплары, 3- 4 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре,төркемнең социаль паспорты,төркемнең приоритетлы юнәлеше)
1.2 3-4 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре
1.3 Программаны үзләштерүнең максатчан юнәлеше
2. Эчтәлек бүлеге
2.1 Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге
2.2 Белем бирү эшчәнлегенең комплекслы-тематик планы
2.3 Гаилә белән үзара бәйләнеш
2.4 Социаль дөнья белән таныштыру
3. Оештыру бүлеге.
3.1. Материаль-техник кулланма
3.2. Методик кулланма
3.3. Үстерешле - предметлы тирәлек
3.4. Көндәлек режим
3.5. Турыдан- туры белем бирү эшчәнлегенең расписаниесе
3.6. Сәламәтлекне саклау чаралары
3.7 Традицион вакыйгалар, бәйрәмнәр, чаралар
Кулланылган әдәбият исемлеге
Эш программасына кыскача призентация
Кушымта.

Кереш

131нче санлы “Нуркайлар” балалар бакчасы 6 нчы икенче кечкенәләр төркемнең эш программасы балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып,белем бирү эшчәнлеген ике төп юнәлештә алып бара: өлкәннәрнең һәм балаларның бердәм эшчәнлеге һәм балаларның мөстәкыйль эшчәнлеге.

Программаны тормышка ашыруның төп юнәлеше – 3-4яшьлек балаларның танып белү, сөйләм, социаль-коммуникатив, сәнгати-нәфасәти, физик үсешенә шартлар тудыру. Программа балага гуманлы-шәхси позициясендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләре, компетенциясе, сәләте формалашуга юнәлгән. Программада уен эшчәнлеге аерым урын алып тора, баланың туганнан алып мәктәпкәчә чорына кадәр белем һәм тәрбия бирү процессы комплекслы бирелгән.

Психологик-педагогик эшнең эчтәлеге биш белем бирү өлкәсе буенча алып барыла

1.”Социаль-коммуникатив үсеш”.

2.”Танып белү үсеше”.

3.”Сөйләм үсеше”.

4.”Сәнгати-эстетик үсеш”.

5.”Физик үсеш”.

Программаны гамәлгә ашыру белем бирү процессын төзүнең комплекслы тематик принцибына, мәктәпкәчә белем бирүнең бөтенлек һәм интеграция принципларына нигезләнде, балаларның яшьләренә туры килгән эш формаларын һәм эшчәнлек төрләрен исәпкә алып төзелде.

Программа балада һәрьяклы үсешне арттыруга юнәлтелә һәм милли культура, туган якны, туган (татар, рус) телне өйрәнү аша аның баетылуын күздә тота.

6нчы икенче кечкенәләр төркеме “Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү “От рождения до школы»

(Н.Е.Веракса, Т.С.Комаровой, М.А.Васильевой редакциясе .Москва «Мозаика-Синтез», 2010) программасына нигезләнеп эшли.

1. Максатчан бүлек.

1.1. Программаны язуда һәм тормышка ашыруда мөһим булган характеристикалар

Программаның төп максаты - мәктәпкәчә яшьтәге балаларны эшчәнлекнең төрле төрләре аша яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрен исәпкә алып һәрьяклап үстерү.

Әлеге максат балалар эшчәнлегенең төрле төрләре: уен, коммуникатив, хезмәт, танып белү-тикшеренү, продуктив (рәсем ясау, конструктив һ.б.), музыка белән шөгыльләнү, уку процессларында гамәлгә ашырыла.

Программаның максатларына ирешүдә түбәндәгеләр мөһим:

-һәрбер баланың сәламәтлеге, эмоциональ иминлеге һәм үз вакытында төрле яктан үсеше турында кайгырту;

-төркемнәрдә барлык тәрбияләнүчеләргә карата аларны аралашучан, яхшы күңелле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерергә ярдәм итәрлек кешелекле һәм яхшы мөнәсәбәт булдыру;

-тәрбия һәм белем бирү процессында барлык төр балалар эшчәнлеген максималь рәвештә куллану;

-тәрбия һәм белем бирү процессын иҗади оештыру;

-балаларның иҗади эшенә хөрмәт белән карау.

Программаның бурычлары

1.Милләтенең, теленең, социаль чыгышының нинди булуына карамастан, һәр балада аны яратуларына ышаныч, тормыш өчен җайлы шартлар тудыру;

2.Шәхси һәм яшь һәм үзенчәлеге буенча балаларның һәръяклы үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру;

3. Балада социаль-әхлакый, физик, интеллектуаль, эстетик сыйфатларүстерү;

4. Социаль әһәмиятле, кешелекле белем алу өчен, балалар яшәгән җәмгыятьнең төп нормаларын һәм гореф-гадәтләрен ассимиляцияләү өчен төркемнәрдә шартлар тудыру;

5. Кеше эшчәнлегенең төп формаларында үзен-үзе ачу һәм иҗат итү сәләтен, ихтыяҗын формалаштыру, дөнья белән берлектә үзен-үзе танып белү, аның белән әңгәмә алып баруга әзерлек;

6. Баланың гомуми шәхси культурасын, шул исәптән сәламәт яшәү рәвешенең кыйммәтен, белем алу эшчәнлегендә алшартны, инициативасын, мөстәкыйльлеген һәм җаваплылыгын, актив тормыш позициясен формалаштыру;

7. Һәр баланың сәләтен һәм иҗади потенциалын үстерү;

8. Гуманлык кыйммәтләре һәм идеалы, ирекле кешенең хокуклары нигезендә баланың башка балалар, өлкәннәр һәм әйләнә-тирә белән үзара йогынтысын оештыру; балаларда Ватанга патриотик хис һәм мәхәббәт, рухи-әхлакый һәм социокультура кыйммәтләре нигезендә аның уңышлары өчен горурлану хисе тәрбияләү;

9. Шәхси һәм яшь үзенчәлеге, психо-физиологик үзенчәлекләр буенча социокультура мохите формалаштыру;

10. Гаиләнең һәм җәмгыятьнең традицион рухи-әхлакый кыйммәтләре нигезендә гаиләнең һәм балалар бакчасының тәрбияви-сәламәтлек ресурсларын берләштерү; гаилә белән үзара партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру, психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтү, белем һәм тәрбия бирүдә ата-аналарның компетентлылыгын күтәрү;

11. Балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, максат, бурыч, алымнар, мәктәпкәчә белем бирү, башлангыч гомумбелем бирү дәрәҗәсендә күчүчәнлекне булдыру.

Мәктәпкәчә белем бирүнең төп прициплары

1.мәктәпкәчә балачакның һәр этабын (сабыйлык, кече яшьтәгеләр; мәктәпкәчә яшьтәгеләр), тулы канунлы итеп оештыру ; балалар иҗат эшчәнлегенең төрле төрләрен оештыру нигезендә үсешне баету (амплификацияләү).

2. Белем бирү эшчәнлеген баланың индивидуаль үзенчәлекләрен исәпкә алып төзү,шул ук вакытта баланы белем эчтәлеген сайлауда актив катнаштыру.

3. Балалар һәм өлкәннәр арасында хезмәттәшлек мөнәсәбәтләре булдыру, баланы белем бирү эшчәнлегендә аңа субъект итеп карау .

4. Барлык эшчәнлек төрләрендә балалар инициативасында терәк булу.

5. Оешма һәм гаилә арасында хезмәттәшлек ;

6. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны традицион кыйммәтләргә (гореф-гадәтләргә,җәмгыять һәм дәүләт,гаилә традицияләренә)карата приобщение

7. Эшчәнлек барышында балаларның танып белү ихтыяҗларын һәм танып белү гамәлләрен формалаштыру;

8. Мәктәпкәчә белем бирүнең яшь адекватлылыгы (шартларга ярашканлыгы,яшь һәм үстерүнең үзенчәлек методлары,таләпләре);

9. Балалар үсешенең этно-мәдәниятьле ситуациясенең исәп-хисабы.

10. Милли төбәк компоненты (ЭРС)

Эш программасы түбәндәге норматив документларга нигезләнеп төзелде:

1. «Мәгариф турында Россия Федерациясе Законы» Федераль законы, 29.12.2012, № 273-ФЗ.

2. Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының «Мәктәпкәчә белем бирүнең Федераль дәүләт белем бирү стандартын раслау турында» приказы, 17.10.2013, № 1155.

3. Россия Федерациясе Баш санитария табибының «СанПиН 2.4.1.3049-13. «Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының эш режимы төзелешенә, эчтәлегенә һәм оештырылуына карата санитария-эпидемиология таләпләре»н раслау турында» карары, 15.05.2013, № 26.

4. Россия Федерациясе Мәгариф һәм фән министрлыгының «Төп гомуми белем бирү программалары—мәктәпкәчә белем бирү программалары буенча белем бирү эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибен раслау турында» приказы, 30.08.2013, № 1014.

5. «131 нче санлы «Нуркайлар » балалар бакчасы» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениясенең уставы.

6. «131 нче санлы «Нуркайлар» балалар бакчасы» муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениясенең төп белем бирү программасы

Төркемнең социаль паспорты.
Торкемгэ йори: 25 бала.
14- кыз.
11- малай.
Тәрбиячеләр турында тулы мәгълүмәт.
Абдрашитова Фаниса Равиловна – югары белемле тәрбияче.

1.2. 3-4 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре

Бала үсешендә мәктәпкәчә яшь чоры күп төрле һәм динамикалы булуы белән аерылып тора. Әлеге чор дәвамында төрле юнәлешләр буенча сизелерлек үзгәрешләр барлыкка килә.

Безнең күз алдында 3—4 ел дәвамында балаларның игътибары, хәтере, фикерләве, күзаллавы, сөйләме көчле үсеш ала. Гади җөмләләр катлаулылары белән алышына һәм кызыклы кечкенә хикәяләргә әверелә. Бу яшьтә баланың дуслары барлыкка килә башлый, ул һәм зурлар белән теләп аралаша, үз тәртибен көйли. Дөнья турында күзаллавы киңәя һәм «нигә?», «ни өчен?» сораулары җавап таләп итә. Мәктәпкәчә яшь чорының башы 3 яшьтәге кискен үзгәреш белән туры килә. Иртә яшьтә үсеш һәм тәрбия дөрес оештырылган булса, баланың 3 —4 яшьтә буе 90—100 смга җитә, гәүдә авырлыгы якынча 13—16 кг була. Аның җитезлеге арта, тизрәк йөгерә, яхшырак сикерә, ыргыткан тупны ике кулы белән тотып ала. Әле 2 яшьтә ул бу хәрәкәтләрнең берсен дә эшли белми иде! 3—4 яшьтә балалар физик яктан көчлерәк, мөстәкыйльрәк. Физик тәрбия акыл тәрбиясе белән бәйләнештә алып барыла. Бу яшьтә акыл, эстетик, әхлак, физик үсеш югары темп ала. Мәктәпкәчә яшьтәге бала әйләнә-тирә дөньяны танып белә, күзәткән вакыйгаларны, күренешләрне аңларга тырыша. Дөрес оештырылган педагогик процесс нәтиҗәсендә балалар төрле төшенчәләрне үзләштерәләр, нәтиҗәләр чыгаралар, гомумиләштерәләр. Балаларның кызыксынучанлыгы, яхшы хәтере аңа күп информация тупларга ярдәм итә. Кызыксынучанлык баланы эзләнү эшчәнлегенә, зурларга сораулар белән мөрәҗәгать итәргә стимуллаштыра. Сораулар характеры буенча баланың үсеш дәрәҗәсен билгеләргә була. 3—4 яшьлек баланың аралашуы гаилә белән генә чикләнми. Зурлар бала өчен гаилә әгъзасы гына түгел, ә билгеле иҗтимагый функция үтәүче булып та тора. Баланың шундый ук функция үтәргә теләве аның реаль мөмкинлекләре белән каршылыкка очрый. Әлеге каршылык мәктәпкәчә яшьтә әйдәүче эшчәнлек — уен аша чишелә.

Уенның төп үзенчәлеге , аның шартлы рәвештә булуында. Кече мәктәпкәчә яшьтәге бала уенының төп эчтәлеген уенчыклар һәм предметны алмаштыра торган җиһазлар тәшкил итә. Бу яшьтә балаларның уены озак вакытка сузылмый . Кече мәктәпкәчә яшьтәге балалар уенда бер-ике роль һәм гади сюжетлар белән чикләнәләр. Кагыйдәле уеннар әле формалаша гына башлый.

3- 4 яшьлек балаларның эшчәнлеге катлаулана һәм төрләнә: алар уку һәм хезмәт биремнәрен уеннар аера башлыйлар. Уен һәм шөгыль нәтиҗәсендә психик процесслар (хәтер, фикерләү , игътибар, күзаллау) үсеш ала, балаларның яңа ихтыяҗлары һәм мәнфәгатьләре барлыкка килә.

1.3. Программаны үзләштерүнең максатчан юнәлеше

Информатив, катлаулы һәм күләмле күрсәткеч булып акыл үсеше тора. Киң мәгънәдә акыл үсеше төп танып белү про-цессы үсеше буларак аңлатыла.Тар мәгънәдә — акыл сәләте үсеше. Акыл сәләте үсеше баланың әйләнә-тирәдә ориентирлашу ысулларын гомумиләштерүне күз алдында тота.

3 -4 яшьлек балалар үсешендә сәнгать эшчәнлеге мөһим урын алып тора. Әлеге эшчәнлек баланың предмет турындагы күзаллауларына бәйле. Бу яшьтә күзаллаулар формалаша гына башлый. График образлар ярлы. Кайбер балаларның рәсемнәрендә детальләр төшеп кала, ә икенчеләре киресенчә, җентекләп ясый. Балалар рәсемнәрдә төрле төсләр куллана башлый. Кул моторикасын үстерү өчен әвәләү, бармаклар гимнастикасы зур әһәмияткә ия. Кече мәктәпкәчә яшьтәге балалар зурлар җитәкчелегендә гади предметлар әвәләргә сәләтле. Кисеп ябыштыруның (аппликация) кабул итү үсешенә уңай йогынты ясавы билгеле. Бу яшьтә кисеп ябыштыруның иң гади төрләрен башкаралар.

Кече мәктәпкәчә яшьтә балаларның төзү эшчәнлеге, үрнәк буенча һәм уйлап чыгарылган катлаулы булмаган төзелешләр белән чикләнә.

Әлеге яшьтә аерым эшчәнлекләр үсеш ала. Балалар башлангыч эталоннарны (кабул итүнең индивидуаль берәмлекләре) кулланудан сенсор эталоннарга (кабул итүнең эшкәртелгән чаралары) күчәләр . Кече мәктәпкәчә яшь ахырына балалар предметларның һәм төсләрнең биштән алып җиде төренә кадәр аералар, предметларны зурлыгы буенча дифференциациялиләр, балалар бакчасының төркем бүлмәсе, белем бирү процессын оештырганада, бөтен балалар бакчасы бинасы пространствосында ориентирлашалар.

Хәтер һәм игътибар үсеш ала. Зурлар үтенече буенча балалар 3- 4 сүз һәм 5-6 предмет исемен хәтерләрендә калдыралар. Кече мәктәпкәчә яшь ахырына алар яраткан әсәрләрдән өзекләрне истә калдырырга сәләтле. Күрсәтмә-хәрәкәт фикерләве үсеше дәвам итә. Шуның белән беррәттән , кайбер очракларда, теләгән нәтиҗәләрне исәпкә алып, мак-сатчан үрнәк нигезендә ситуация үзгәрә. Мәктәпкәчә яшьтәге балалар предметлар арасындагы кайбер яшерен бәйләнешне билгеләргә сәләтле. Кече мәктәпкәчә яшьтә күзаллау үсеш ала һәм ул бигрәк тә уенда чагылыш таба. Балалар арасындагы үзара мөнәсәбәт нормалар һәм кагыйдәләр белән билгеләнә. Максатчан тәэсир итү нәтиҗәсендә, алар үзләренең һәм башка балаларның эшләрен бәяләү өчен ни-гез булган, чагыштырмача зур күләмдә нормаларны үзләштерә алалар. Балалар арасындагы үзара мөнәсәбәт бигрәк тә уем эшчәнлегендә ачык чагыла. Шулай ук бу яшьтә сайлауга корылган үзара мөнәсәбәт тә күзәтелә. Уенчык сайлауга бәйле конфликтлар килеп чыга. Төркемдә баланың иптәшләре арасында тоткан урыны тәрбияче фикере белән билгеләнә.

Кече мәктәпкәчә яшьтә чагыштырмача гади генә ситуациядә тәртип һәм мотивның бер-берсенә буйсынуы күзәтелә. Тәртип белән аңлы рәвештә идарә итүгә әле нигез генә салына, күп очракта баланың тәртибе ситуатив характерда. Шуның белән беррәттән, сүзле күрсәтмәләр ярдәмендә баланың үз теләген үзе чикләвен күрергә була. Балалар үз мөмкинлекләрен бәяли башлыйлар, ләкин тәрбияче бәяләмәсенә ориентирлашалар.

− Бала әйләнә-тирә предметлар белән кызыксына һәм алар белән активэшли; уенчыклар һәм башка предметлар белән эмоциональ эш итүгә тартыла, үз хәрәкәтләре нәтиҗәсендә нәрсәгәдер ирешүдә үзсүзлелек күрсәтергә омтыла.

− Предметларга карата махсус үзләштерелгән гамәлләр куллана, көнкүреш предметларының (кашык, тарак, карандаш һ.б.) кулланылышынбелә һәм алардан файдалана ала. Үз-үзенә хезмәт күрсәтүнең иң гади күнекмәләренә ия;

көнкүрештә һәм уенда мөстәкыйль булырга омтыла; пөхтәлек күнекмәләрен күрсәтә.

− Дорфалыкка, саранлыкка карата тискәре мөнәсәбәт белдерә.

− Элементар әдәплелек кагыйдәләрен үти (мөстәкыйль яисә искә төшереп, «рәхмәт», «исәнмесез», «хушыгыз», «хәерле төн» (гаиләдә, төркемдә) дип әйтә; бакчада, өйдә, урамда элементар үз-үзен тоту кагыйдәләре турында беренчел күзаллауларга ия һәм аларны үтәргә тырыша.

− Аралашуда актив сөйләмгә ия; сораулар һәм үтенечләр белән мөрәҗәгать итә ала, зурлар сөйләмен аңлый; әйләнә-тирәдәге предметлар һәм уенчыкларның исемнәрен белә. Сөйләм башка балалар белән аралашуда тулы канлы чарага әверелә.

− Зурлар белән аралашырга омтыла, һәм хәрәкәтләрдә, һәм гамәлләрдәактив рәвештә аларга охшарга тырыша; бала зурлар гамәлләрен кабатлапкүрсәтә торган уеннар барлыкка килә. Зурлар тәкъдим иткән уенга эмоциональ тартыла, уен кагыйдәләрен кабул итә.

− Әйләнә-тирә табигать дөньясы белән кызыксына, ел фасылларына кагылышлы күзәтүләрдә кызыксынып катнаша.

− Шигырьләргә, җырларга һәм экиятләргә, рәсемнәр карауга кызыксынубелдерә, музыка тавышына хәрәкәтләр ясарга омтыла; төрле мәдәният һәмсәнгать әсәрләренә эмоциональ мөнәсәбәтен белдерә.

− Курчак театры геройлары гамәлләрен аңлап күзәтә; театральләштерелгән һәм сюжетлы-рольле уеннарда катнашырга теләк белдерә.

− Продуктив эшчәнлек белән (рәсем ясау, әвәләү, конструкцияләү, аппликация) кызыксына.

− Балага эре моторика хас, ул төрле төрдәге хәрәкәтләрне үзләштерергәомтыла (йөгерү, үрмәләү, атлап чыгу һ.б.). Гади эчтәлекле, катлаулы булмаган хәрәкәтле уеннарда кызыксынып катнаша.

Вариатив өлеш.

− Бүтән милләт кешеләренә карата, аларның культурасы, традицияләренә карата баланың хөрмәте арта.

− Бала татар һәм рус телләрендә иркен сөйләшә.

− Балада күрше милләтләр турында белемнәрен арттыру теләге тагын да арта.

− Туган якта яшәүче кошлар, хайваннар, үсемлекләргәкарата сакчыл карашлары арта.

3. Эчтәлек бүлеге

2.1.Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

“Иҗтимагый-коммуникатив үсеш” белем бирү өлкәсе

Максат: балаларның коммуникатив күнекмәләрне үзләштерүләренә һәмҗәмгыять тормышына иң уңайлы юллар белән кереп китүенә ирешү.

Бурычлар:

- җәмгыяттә гомумкабул ителгән кагыйдәләр, әхлакый, әдәплелек нормалары турында белемнәрен тирәнәйтү;

- баланың мөстәкыйльлелеген үстерүгә мөмкинчелекләр тудыру;

- олылар һ әм яшьтәшләре белән үзара мөнәсәбәтләр урнаштыруга нигез булдыру.

Бала гаиләдә һәм җәмгыяттә.

Мин образы.Балаларда мин образын формалаштыруны дәвам итү.Аларга үзләренә кагылышлы мәгълүматларны (син малай, синең күзләрең соры төстә, син уйнарга яратасың), шулай ук аның үткәне (син кечкенә вакытта йөри, сөйләшә белми идең), хәзерге вакытта барлыкка килгән үзгәрешләре (хәзер син үзеңне өстәл артында дөрес тота, рәсем ясый, бии, җырлый беләсең, ягымлы итеп сөйләшәсең) хакында һәрвакыт җиткереп тору.

Гаилә. Балалар белән аларның гаилә әгъзалары хакында сөйләшү(исемнәрен сорашу, нәрсәләр белән шөгыльләнәләр, балалар белән ничек уйныйлар).

Балалар бакчасы.Балаларда балалар бакчасына карата уңай фикербулдыру. Төркемнәрнең матурлыгына, уңайлылыгына (матур уенчыклар, җиһазлар, төсле рәсемле китаплар) игътибарларын җәлеп итү. Уен мәйданчыгының матурлыгына, уңайлылыгына басым ясап, балаларны мәйданчык белән таныштыру. Балаларның игътибарын бүлмә гөлләренең төрлелегенә, матурлыгына юнәлтү . Балаларны төркем тормышына кертеп җибәрү, төркемне чиста, тәртипле итеп тотарга, уенчыкларга, китапларга, җиһазларга сак караш тәрбияләү. Балаларда бердәмлелек хисе булдыру. Балалар бакчасында, мәйданчыкта иркен ориентлаша белү күнекмәләре булдыру. Бакчада эшләүчеләргә карата хөрмәт хисе тәрбияләү.

Баларда уен эшчәнлеген устерү:акрынлапһәр баланың уйнаутәҗрибәсен үстерү; уен иленең яңа мөмкинлекләрен ачу;

Иҗатлылыкка, уен вакытында бер-берсе белән аралашуга кызыксыну уяту; Төрле эмоциональ халәтләрне уен барышында чагылдыра алуларын үстерү;

Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек тәрбияләү, хезмәт тәрбиясе: Гигиена,өстәл артында үз-үзеңне тоту,юына белү кагыйдәләрен

камилләштерү; балаларны үзеңнең тышкы кыяфәтеңне пөхтә тотарга, сабын белән чиста итеп юынырга, коры итеп сөртенергә, сөлгеңне урынына элеп куярга, кульяулыгы, тарак белән кулланырга күнектерү.

Өстәл артында үз-үзеңне тоту күнекмәләре булдыру: калак, чәнечке, салфетка белән дөрес кулланырга, ипине вакламаска, ашаганда сөйләшмәскә, ашамлыкны авызны йомып чәйнәргә өйрәтү. Балаларны дөрес эзлеклелектә мөстәкыйль киенергә, чишенергә өйрәтү, пөхтәлек күнекмәләре булдыру.

Күмәк эшләрдә катнашу теләге уяту:уенчыкларны урыннарына алыпкую, шөгыльләр өчен пумалалар, әвәләү такталарын әзерләү, эш беткәч урыннарына алып кую, үсемлекләрне карау, себерү , тузан сөртү, эскәмияләрне кардан чистарту кебек эшләрне башкару , ашханәдә кизү тору: салфеткаларны җәю, калаклар тарату. Балаларга олылар хезмәте турында сөйләү , таныш булган профессияләр турында тулырак мәгълүмат бирү (тәрбияче, табиб, сатучы, төзүче, машина йөртүче).

Куркынычсызлык нигезләре булдыру.

Табигатьтә үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен:агач ботакларынсындырмау, яфракларын өзмәү, чәчәкләрне йолкымау, урамдагы песи, этләргә тимәскә кирәклеген аңлату.

Балалар бакчасында куркынычсызлык кагыйдәләренә: бер-

береңне этәргә ярамаганлыгына күнектерү; ком баскычтан төшкәндә һәм менгәндә, тотынырга кирәклегенә, сикерергә,, су, кар белән уйнаганда куркынычсызлык кагыйдәләренә күнектерү.

Юлда куркынычсыз йөрү.Балаларның тирә-юндә ориентлашумөмкинлекләрен киңәйтү. Аларны юлда йөрү кагыйдәләре белән таныштыру. Светофорның төсләрен мәгънәсен, җәяүлеләр өчен ясалган юлны машиналар йөри торган юлдан аерырга өйрәтү. Юлны аркылы чыкканда зурларга тотынып чыгарга кирәклегенә төшендерү. Машина йөртүче хезмәте белән таныштыру.

Үз-үзеңне саклау кагыйдәләре.Балаларны өйдәге куркыныч булганәйберләр белән таныштыру(кайнар плитә, үтүк, электр тогы, электр приборлары). Уйнаганда вак әйберләрне колакка, борынга тыкмаска, авызга капмаска кирәклеген искәртү. Олылардан ярдәм сорау күнекмәләре булдыру.

Вариатив өлеш

«Социальләштерү» белем бирү өлкәсе

«Социальләштерү» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларның социаль характердагы беренчел күзаллауларын үзләштерү һәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына кертү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Тирә-юньдәгеләргә карата кызыксыну һәм дусларча мөнәсәбәт тәрбияләү. Туган телдә ышанычлы аралашу шарт-лары тудыру. Әйләнә-тирә дөнья, туган шәһәр (авыл), респу-блика вакыйгалары турындагы төрле мәгълүмат чыганагы буларак, балаларның өлкәннәр белән аралашуга ихтыяҗын хуплау.

Культуралы аралашу күнекмәләре булдыру (әңгәмәдәше-нең милләтенә карап, ачык йөз белән шул телдә исәнләшү һәм сабуллашу; үтенеч, тәкъдимнәрне әдәпле итеп белдерү; ярдәм, сый-хөрмәт өчен рәхмәт белдерү; яшьтәшенә исеме белән ягымлы итеп эндәшү, килешмәү яки канәгать булмауны әдәпле генә аңлата белү).

Балаларны республиканың истәлекле төп бәйрәмнәре белән таныштыру. Балалар бакчасы тормышы, республикада-гы, илдәге вакыйгаларга мөнәсәбәтле булу хисе тәрбияләү.

Әйләнә-тирә тормыш, әдәби әсәрләр һәм мультфильмнар-ның эчтәлегеннән чыгып, күңеленә ошаган ике-өч бала бе-лән уеннар оештыра; «Чәкчәк пешерәбез» һ. б. типтагы уен күнегүләрендә уен гамәлләрен башкара белергә өйрәтү.

Балаларның тормыш тәҗрибәсен, предметлы-уенлы мохит-не, уйнау культурасын баетып, татар һәм рус халыкларының көндәлек тормышын чагылдыра торган сюжетлы-рольле уен-нар оештыру өчен шартлар булдыру. Балаларга уен өчен мөс-тәкыйль рәвештә милли уенчыклар, бизәнү-ясану әйберләре, киемнәр һ. б. сайларга ярдәм итү.

Персонаж белән бәйләнешкә керүнең беренче тәҗрибәсен (курчак Алсу концерт күрсәтә), өлкәннәр белән аралашу даирәсен киңәйтү (әби авылга кунакка чакыра) юлы белән, сәхнәләштерелгән уеннарга кызыксыну уяту.

Авазлар белән башкарыла торган уен-гамәлләргә җавап бирү, татар композиторлары музыкасы астында һәм яңгы-раган сүзгә (татар поэзиясе һәм кече фольклор әсәрләрен-дәге) хайван һәм кошларга охшатып хәрәкәтләр ясау теләге уяту.

Халык уенчыклары, курчак театры персонажлары, музы-каль уенчыклар (курай, гармун һ . б.) белән күңел ачу уеннары оештыру.

Гаилә әгъзалары (әти-әни, бабай-әби, абый-эне, апа-сеңел), аларның исемнәре, бер-берләрен кайгырту ысуллары турында күзаллаулар формалаштыру; өлкәннәрнең үтенеч һәм йомыш-ларын үтисе, гаилә әгъзалары белән уртак хезмәттә катнашасы килү теләкләрен хуплау. Ата-ана һәм башка якын кешеләргә карата игътибарлы мөнәсәбәт тәрбияләү.

«Хезмәт» белем бирү өлкәсе

«Хезмәт» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларда хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру максатын тормышка ашы-руга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Кече фольклор жанрлары ярдәмендә балаларда хезмәт эшчәнлеге турында кайбер күзаллаулар формалаштыру. Ба-ларның үз-үзләренә хезмәт күрсәтү һәм хезмәт эшчәнлек-

ләре (хуҗалык-көнкүреш хезмәте, табигатьтәге хезмәт) бары-шында татар халык мәкальләрен файдалану.

Әти-әниләрнең балалар аңлый торган һөнәрләре (табиб, са-тучы, шофёр, төзүче һ. б.) белән таныштыру.

"Танып- белү үсеше" белем бирү өлкәсе

Максат:иҗтимагый характердагы беренчел күзаллауларга төшендерү,балаларны иҗтимагый мөнәсәбәтләргә кертеп җибәрү.

Бурычлар:

- балаларның кызыксынучанлыклары, аң үсеше, танып белү эшчәнлеге формалаштыру,
- иҗат мөмкинлекләренең киңәйтү;
- үзе, башкалар, тирә-юньдәге объектлар турындагы беренчел мәгълүматларның барлыкка китерү,
- туган ил, туган җир төшенчәләрен аңлату.
- Тоемлау тәҗрибәсен үстерү, аларны сөйләмдә кулланырга өйрәтү, тоемлауны, образлы күзаллауларны камилләштерү, предметларның төс, форма, зурлык үзенчәлекләрен аерып күрсәтә белүләрен ныгыту, берничә предметны берничә төрле сенсорик билгеләре буенча группалыштыруны ныгыту(зурлык, төс, форма). Предметларны төсләре һәм зурлыгы буенча берләштерүне , 4-5 кисәктән торган рәсемнәрне җыюны камилләштерү.

Сенсорик үсеш:

Танып белүне, эзләнүчәнлекне үстерү:

- Күләмле геометрик фигуралар белән конструкцияләү үзенчәлекләренә төшендерү,
- Балаларда өйләр, йөк машиналары, җиһазлар, тау төзү күнекмәләре булдыру, - Конструкцияләрнең тышкы кыяфәтен үзгәртеп булуын, ком һәм кардан биналар төзегәндә аларның ябышу, берегү үзенчәлекләренә төшендәрү,
- Үзлектән эшләү, иҗатлылык омтылышларын үстерү
- Тирә-юньне үзләштергәндә эзләнүчәнлек эшенә кызыксынучанлыкларын арттыру. - Бер төрле предметларны бер группага җыю, предметларны саны

Элементар математик күзаллауларны формалаштыру:

буенча аеру (бер-күп) күнекмәләре булдыру,

- Предметларның капма-каршы билгеләренә балаларның игътибарын җәлеп итү һәм аларны сөйләмдә чагылдыра белергә өйрәтү (зур өй-кечкенә өйчек),
- Предметларны формалары буенча аерырга өйрәтү (шар, куб).

Вариатив өлеш

«Танып белү» белем бирү өлкәсе

«Танып белү» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларда та-нып белү ихтыяҗларын һәм акылны үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Баланы үзе яши торган урам, шәһәр (авыл) исемнәрен әйтергә өйрәтү. Әйләнә-тирә (шәһәр яки авылның төп объ-

Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы 109

ектлары), янәшәдәге предметлар, аларның билгеләнешләре белән таныштыруны дәвам итү. Кешеләр яши торган йортларның төзелеше, өй кирәк-яраклары турындагы кү-заллауларын үстерү.

Балалар бакчасында, өйдә була торган вакыйгаларда (бәй-рәм иртәләрендә, якын кешеләренең һәм яшьтәшләренең ту-ган көннәре һ. б. бәйрәмнәр уңаеннан бүләк әзерләүдә, гаилә бәйрәмнәрендә катнашу һ. б.) актив катнашасы килү теләге уяту.

Үз-үзләрен кунакта, дусларының туган көннәрендә, ха-лык бәйрәмнәрендә, балалар бакчасында әдәпле тоту ка-гыйдәләренә өйрәтү. Урамда, юлларда, җәмәгать транспор-тында тәртип кагыйдәләре белән таныштыру.

Балаларда ял (бәйрәм) көннәрен кем белән, кайда (цирк-та, «Кырлай» аттракцион паркында, үзәк мәйданда, шәһәр урамнарында, шәһәрдән читтә) үткәрүләре турында сөйләргә теләк уяту. Вакыйгаларга уңай эмоциональ мөнәсәбәт чагылы-шын, алган тәэсирләрен өлкәннәр һәм балалар белән бүлешүгә омтылышларын хуплау.

Туган якның кайбер үсемлекләре: агачлар (каен, имән, чыршы), куаклар (сирень, гөлҗимеш), чәчәк атучы үлән үсемлекләр (тузганак, үги ана яфрагы), бүлмә гөлләре (яран,

фикус) белән таныштыру. Бөҗәкләр (күбәләк, камка, энә кара-гы) турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Үзләре яшәгән җирлектәге йорт һәм кыргый хайваннар, аларның үзенчәлекләре белән таныштыру эшен дәвам итү. Хайваннар дөньясына, барлык тереклек ияләренә, табигатькә карата кызыксыну уяту. Балаларны тәүлек бүленеше һәм табигатьтәге сезонлы үзгәрешләрне, кешеләрнең ел фасыл-лары белән бәйле хезмәт эшчәнлеген күрә белергә өйрәтү. Әйләнә-тирә табигатьнең матурлыгына (салават күпере, агач-лардагы бәс, беренче чәчәкләр күренү һ. б.га) соклана белү күнекмәләре үстерү.

“Сөйләм үсеше” белем бирү өлкәсе

Максат:

Сөйләм үсеше сөйләм телен аралашу чарасы буларак өйрәтүне һәм актив сүзлекне баетуны, бәйләнешле монологик һәм диалогик сөйләмне, авазлар һәм интонациянең дөрес әйтнлешен, балалар әдәбияты белән таныштыру.

Бурычлар:

- Балаларда телнең фонетик, лексик, грамматик төзелеше турында күзаллаулар булдыру;
- Диалогик һәм монологик сөйләм күнекмәләре булдыру;

Эш төрләре:

Сүзлек запасы булдыру:

- Балаларны сүзләрнең предметларны, күренешләрне, аларның сыйфатларын,
- билгеләрен, эш-шөгыльне, фикерне белдерүенә төшендерү.

Аваз культурасы булдыру:

- Балаларда ишетеп белү күнекмәләрен үстерү, авазларны дөрес әйтү, интонация, тембр, тон, тавыш көчлелеге турында белемнәрен ныгыту.

Грамматик төзелеш:

- җөмләләрдә тиңдәш кисәкләрне, кулланырга өйрәтү.

Сөйләм телен үстерү:

- диалогик сөйләмне балаларның аралашуы вакытында үзләренең тәэсирләре, истәлекләре белән бүлешергә күнектерү.
- бәйләнешле монологик сөйләм вакытында бер-берeңне бүлдермичә сөйләргә, тыңларга өйрәтү.

Вариатив өлеш

«Сөйләм үсеше» белем бирү өлкәсе

«Сөйләм үсеше» белем бирү өлкәсе эчтәлеге әйләнә-тирәдәге кешеләрнең үзара мөгамәләсенең конструктив ысул һәм чара-ларын үзләштерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Баланы туган телендә төрле темаларга сөйләшергә, ара-лашырга өйрәтү; күргәннәре турында күзаллап сөйләргә генә түгел, тормышында булган вакыйгалар, башкарган эш-гамәлләре, үзен кызыксындырган күренеш һәм предметлар, туган як табигате объектлары турында да сөйләргә күнектерү.

Сорауларга җавап бирергә өйрәтү. Үз фикерләрен әйтү, үтенеч һәм тәкъдимнәр белән өлкәннәргә мөрәҗәгать итү ом-тылышларын хуплау.

Таныш булган татар (рус) халык әкиятләреннән өзекләр, шигырьләрне сәхнәләштереп сөйли белү күнекмәләре бирү; 2–3 җөмләдән торган хикәяләр төзергә өйрәтү. Җөмләдәге сүзләрне дөрес бәйләр өчен, кушымчаларны дөрес файдала-нырга өйрәтү.

Балаларның уен барышында үзара мөнәсәбәтләрен (уен-дагы үзләренең эш-гамәлләре турында сөйлиләр, уенчык-лар, аларны алмаштыручы предметларны сүзләр белән атый-лар) җайга салырга булышу. Балаларның сөйләмен барлык белем бирү өлкәләрен үзләштерү өчен кирәкле сүзләр белән баету.

Туган телдәге авазларны дөрес әйтергә өйрәтү, аваз культу-расы тәрбияләү.

«Матур әдәбият уку» белем бирү өлкәсе

«Матур әдәбият уку» белем бирү өлкәсе эчтәлеге бала-ларда китап укуга кызыксыну һәм ихтыяҗ формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Көчле хис-кичерешләр чыганагы булган китапка һәм өлкәннәр белән әдәпле аралашуга кызыксыну формалаштыру.

Яшьтәшләре белән бергәләп тәрбияченең сәнгатьле уку яки сөйләмен тыңлау күнекмәләре булдыру.

Татар халык әкиятләрендә, язучы һәм шагыйрьләрнең әдәби әсәрләрендә вакыйгалар барышын күрсәтмәлелек (уенчыклар, рәсемнәр, хәрәкәтләр) ярдәмендә күзәтергә, аларның эчтәлеген сүзләр, хәрәкәтләр, ишарәләр белән белдерергә өйрәтү. Уен гамәлләрендә катнашасы килү теләге булдыру, кыен булма-ган сорауларга җавап бирергә, персонажларга үз мөнәсәбәтен белдерергә, кара-каршы сөйләшүләр алып барырга күнектерү. Әдәби әсәрләргә карата хисси кичерешләр булдыру, әдәби сүзгә кызыксыну уяту.

Китаптагы иллюстрацияләрне караганда, әдәби әсәр герой-ларын һәм аларның гамәлләрен танырга булышу. Татар халык авыз иҗаты үрнәкләре (юаткычлар, әйтемнәр, бармак уеннары) белән таныштыру. Кече фольклор формаларын көндәлек тор-мышта куллануны хуплау.

“Сәнгати-нәфәсәти үсеш” белем бирү өлкәсе

Бурычлар.

- Сәнгать әсәрләрен (сүз сәнгате, рәсем сәнгате, музыканы), табигать дөньясын, матур әдәбиятны, фольклорны күзаллауны үстерү.

- Балаларга сәнгатьнең төрләре турында беренчел мәгълүматлар бирү.

Рәсем ясау:

- Балаларның эстетик күзаллауларын, тирә-юньнең, уенчыкларның, табигатьнең матурлыгын күрә белү үзенчәлекләрен үстерү;

- Кул хәрәкәтләренең төгәл координациясен үстерә, кул мускулларын ныгыту

Әвәләү:

- Пластилин, үзле балчык, тозлы камырның үзлекләре, алар белән эшләү үзенчәлекләрен өйрәтү, кулның вак моторикасын үстерә, хәрәкәтләрне төгәл ясарга күнектерү.

- Берничә кисәктән торган предметларны берләштереп әвәләргә өйрәтү;

Кисеп ябыштыру:

- детальләрне кәгазь битенә урнаштырырга, билгеле бер эзлеклелектә ябыштырырга өйрәтү;

- балаларның төс, форма, зурлык турындагы күзаллауларын үстерү

Музыка эшчәнлеге

Бурычлар:

- Музыкаль әсәрне ахырга кадәр тыңларга өйрәтү.

- Таныш җырларны тану күнекмәләре булдыру.

- Музыканың характерын (күңелле, дәртле, салмак) аерырга, бер темпта башкалардан калышмыйча җырларга өйрәтү.

- Бию күнегәләрен: парлап әйләнү, чиратлаштырып тыпырдату күнекмәләре булдыру.

- Музыкага кушылып, уен коралларында уйнау күнекмәләре булдыру.

Вариатив өлеш

Сәнгати-нәфәсәти үсеш белем бирү өлкәсе

« Сәнгати-нәфәсәти үсеш » белем бирү өлкәсе эчтәлеге балалар-да әйләнә-тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны һәм үз-үзләрен күрсәтү ихтыяҗларын канәгатьләндерүне форма-лаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Нәтиҗәле эшчәнлек төрләрен үстерү.Рәсем ясау.

Балаларга рәсемнәрдә әйләнә-тирә табигатьнең матур-лыгын (миләш тәлгәшләре, җиргә коелучы төрле төстәге яф-раклар һ. б.ны) сурәтләп бирергә тәкъдим итү.

Балаларны сәнгать әсәрләрен кабул итәргә әзерләү. Татар декоратив-гамәли сәнгатенең иң гади бизәк элементлары һәм алар белән бизәлгән көнкүреш предметлары белән таныштыру. Сәнгать әсәрләренең матурлыгына уңай эмоциональ караш тәрбияләү.

Балаларны декоратив эшчәнлеккә тарту: милли орнамент элементларын (ләлә, күкчәчәк, кыңгырау чәчәк, яфраклар һ. б.ны) буяу ысулларын күрсәтү. Сурәтләнә торган предметка туры килгән төсне сайлап алырга өйрәтү.

Татар орнаментына хас булган төс исемнәрен (кызыл, зәңгәр, яшел, сары, ак, кара) белүләрен ныгыту. Бер, ике яки берничә төсне кулланып, сурәтләр тасвирларга өйрәтү.

Балаларны төрле юнәлештә туры сызыклар (кыска, озын, вертикаль, горизонталь, авыш) сызарга өйрәтү. Төрле форма-дагы (түгәрәк, турыпочмаклы) предметлар сурәтләүгә өйрәтү. Гади сурәтләр (Казан сөлгесе, тастымал, кечкенә тәлинкә һ. б.) иҗат итү күнекмәләрен үстерү.

Татар гамәли сәнгате мотивлары буенча коллектив ком-позицияләр төзегәндә, өлкәннәр белән бергәләп эшләү тәҗ-рибәсе формалаштыру.

Әвәләү

Әвәләү эшчәнлегенә кызыксыну уяту. Балчык, пластилин, тозлы камырның үзлекләре һәм аларны әвәләү ысуллары ту-рындагы күзаллауларын ныгыту.

Балчык, пластилин кисәкләрен туры һәм әйләнүле хәрәкәт белән әвәләү; ике кулның уч төпләре белән басып, шарны яс-сыландыру. Уйнау өчен гади генә формалар – коймак, кабарт-ма, мич күмәчләре әвәләргә дәртләндерү.

Балчык, камыр белән пөхтә эш итү күнекмәләрен ныгыту; әвәләп ясалган әйберләрне һәм кисәкләрне әвәләү тактасына кую.

Әвәләнгән фигуралардан күмәк композиция төзергә тәкъ-дим итү (подностагы пәрәмәчләр, чәй сервизы һ. б.). Күмәк эшчәнлекнең нәтиҗәсен күреп, шатлану хисләре тудыру.

Кисеп ябыштыру

Балаларны аппликация сәнгатенә тарту, бу эшчәнлек төренә кызыксыну уяту. Татар орнаментының алдан ук әзерләнгән чәчәк-үсемлек формаларын (лалә, кыңгырау чәчәк, ромашка (акчәчәк), гөлҗимеш, миләш тәлгәшләре һ. б.) башта кәгазь битенә таратып салырга, аннары тар кәгазь кисәгендә билгеле бер тәртиптә тезеп куярга, уртага, квадрат, түгәрәк кырыйла-рына урнаштырырга өйрәтү.

Татар декоратив-гамәли сәнгате мотивлары буенча шәхси һәм күмәк композицияләр иҗат итү күнекмәләрен үстерү.

Сынлы сәнгатькә тарту

Татар халык декоратив-гамәли сәнгате әсәрләренә (милли киемдәге курчак, Шәмәрдән, Актүбә уенчыклары һ. б.га) кы-зыксыну уяту.

Балаларга якын, таныш булган хис-кичерешләр чагылды-рылган сынлы сәнгать әсәрләренә, халык әкиятләре, татар язу-чылары һәм шагыйрьләренең хикәя-шигырьләреннән торган рәсемле китапларга уңай эмоциональ мөнәсәбәт булдыру.

«Музыка» белем бирү өлкәсе

«Музыка» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларның музыкальлекләрен, музыканы хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Татар халык музыкасы һәм татар композиторларының музыкасына, музыка астында башкарылган хәрәкәт импро-визацияләренә (үзлектән яки тәрбияче ярдәмендә) уңай мөнәсәбәт тәрбияләү.

Курай, тальян гармун һ. б. музыкаль инструментларны яңгырау тавышыннан таный белү күнекмәләре формалаштыру.

Татар биюләренә хас булган гади хәрәкәтләр («аяк очла-рында атлап йөрү», «бер аяк белән тыпырдау», «борма» (гади вариант), «култыклашып әйләнү» һ. б.) белән таныштыру. Бии-се килү теләге уяту.

Музыканы балалар эшчәнлегенең барлык төрләрендә фай-далану. Кәефкә туры килерлек һәм хис-кичерешләргә булыш-лык итәрлек музыка астында матур әдәбият һәм сынлы сәнгать әсәрләре кулланып, катнаш музыкаль шөгыльләр үткәрү.

"Физик үсеш" белем бирү өлкәсе

Максат: балаларда физик күнегүләргә карата кызыксыну уятуга,бербөтенфизик үсешне тәэмин итүгә, сәламәт яшәү рәвеше нигезен булдыруга юнәлтелгән.

Бурычлар:

- Физик сыйфатларын үстерү (тизлек, көч, сыгылмалылык, түземлелек, координация:
- Хәрәкәтләнү эшчәнлеге тәҗрибәсен туплау, берләштерү (төп хәрәкәтләнү күнегүләрен истә калдыру)
- Балаларда хәрәкәтләнүгә, активлылыкка, физик камиллелеккә ихтыяҗ тудыруны будыру.

Эш төрләре:

- Иркенләп йөгерү, йөреш осталыкларын үстерү, түгәрәкә тезелә

белергә өйрәтү,

- Утырган җирдән, баскан килеш, йөргәндә, күнегүләр ясаганда дөрес асанка тоту, әйләнә-тирәдә ориентлаша белергә өйрәтү,

- Ике аякта сикерә, туны этеп җибәрә белергә өйрәтү, шуышу осталыкларын арттыру.

- Сигналны ишетә, күрә белергә өйрәтү.

- Хәрәкәтле уеннар вакытында кулланылучы төп хәрәкәтләрне истә калдыру,

- Үз хәрәкәтләрен башкалар белән бергә эшләргә өйрәтү, Хәрәкәтләрне бергәләп башлау, бетерү, гади күнегүләрне үзлегеннән эшләү күнекмәләре булдыру.

- Катлаулы булмаган кагыйдәлргә нигезләнгән хәрәкәтле уеннар уйнау, уен барышында матур итеп хәрәкәтләнергә күнектерү, шуышу, үрмәләү, җитезлек күнекмәләре булдыру.

Вариатив өлеш

Физик үсеш

«Сәламәтлек» белем бирү өлкәсе

«Сәламәтлек» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларның сәламәтлекләрен саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Балаларның физик һәм психик сәламәтлекләрен саклау һәм ныгыту; учреждение төрен һәм тибын, булган шартларны, төркем тулылыгын, балаларның сәламәтлек һәм үсеш торышы үзенчәлекләрен, шулай ук төбәкнең климатик шартларын һәм ел фасыллары үзенчәлекләрен исәпкә алып, бала организмын системалы чыныктыруга, хәрәкәтләрнең төп төрләре формалашуга һәм камилләшүгә шартлар тудыру.

Культура-гигиена процедураларының төп алгоритмнары белән таныштыру.

Балаларны гигиена процедураларын аңлы һәм мөстәкыйль рәвештә башкарырга гадәтләндерү. Сабынны дөрес куллану, кулларны, битне, колакларны чиста юу; юынгач коры итеп сөртенү, сөлгене урынына элү, тарак һәм кулъяулык куллану күнекмәләрен формалаштыру.

Өстәл янында үз-үзеңне дөрес тотуның иң гади күнек-мәләрен формалаштыру: аш һәм чәй кашыкларын, чәнечке, салфетканы дөрес куллану.

Ипине вакламаска, азыкны түкми-чәчми ашарга, ризык-ны авызны ябып чәйнәргә, ашап туйгач рәхмәт белдерергә күнектерү.

Милли ризыклар: токмачлы аш, шулпалы пилмән, чумар ашы, сөтле чәй һ. б. белән таныштыру.

Файдалы һәм зарарлы азык-төлек турында күзаллау бул-дыру; яшелчәләр һәм җиләк-җимеш, кеше организмы өчен файдалы сөт ризыклары: каймак, катык, эремчек һ. б. белән таныштыру.

Сәламәтлекнең әһәмиятен аңлату, сәламәт яшәү рәвеше тәрбияләү өчен шартлар тудыру. Үз сәламәтлегеңә һәм якын кешеләреңнең сәламәтлегенә сакчыл караш тәрбияләү.

Көндәлек тормышта гигиена күнекмәләрен үтәүгә һәм пөхтәлек булдыруга ихтыяҗ формалаштыру.

«Физик культура» белем бирү өлкәсе

«Физик культура» белем бирү өлкәсе эчтәлеге балалар-да физик культура шөгыльләренә кызыксыну һәм аңлы ка-раш, гармонияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Хәрәкәтле уеннарда балаларның хәрәкәт активлыгын фор-малаштыру.

Шуышу, үрмәләү күнекмәләрен үстерүче уеннарны, тупны ыргыту һәм тотып алу уеннарын хуплау. Акрынлап катлаулы-рак кагыйдәле һәм хәрәкәтләр алмашынулы уеннар уйнарга өйрәтү.

Уен үрнәкләре

Йөрүле һәм йөгерүле уеннар: «Миңа таба йөгерегез», «Песи һәм тычканнар», «Маэмай», «Флаг янына йөгерегез», «Аю урманында», «Кетәклектә төке», «Атлар», «Такси», «Түгәрәктә».

Сикерүле уеннар: «Инеш аша», «Күбәләкне тот», «Чып-чыклар һәм песи», «Түмгәктән түмгәккә».

Шуышулы, үрмәләүле уеннар: «Тавык һәм чебиләр», «Йорт куяннары».

Тупны ыргыту һәм тотып алу уеннары: «Туплар», «Кы-зыл, зәңгәр...», «Төз ыргыт», «Тот, ыргыт, төшермә...».

Әйләнә-тирәдә ориентлашуга уеннар: «Чыпчыклар һәм автомобиль», «Трамвай», «Үз төсеңне тап», «Үз өеңне тап».

Аз хәрәкәтле уеннар: «Машина килә», «Куык», «Тигез юл буйлап», «Кошчыклар».

«Куркынычсызлык» белем бирү өлкәсе

«Куркынычсызлык» белем бирү өлкәсе эчтәлеге үз тор-мышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (әйләнә-тирә дөнья куркынычсызлыгы) алшартларын форма-лаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм бе-лем бирү бурычларын билгели.

Тормыш куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру

Балаларны балалар бакчасында үз-үзләрен тотуның иң гади кагыйдәләре белән таныштыру.

Тормышта була торган куркыныч чыганаклары (кайнар су, ут, кисә һәм чәнчи торган очлы предметлар, электр приборла-ры һ. б.) турында беренчел күзаллаулар булдыру.

Бассейн һәм сулыкларда коенганда сак булырга күнектерү. Юлларда хәвеф-хәтәрсез йөрү тәртибе формалаштыру

Балаларны юлларның машиналар һәм җәяүлеләр йөри тор-ган өлешләре (тротуар) белән таныштыру; светофорның кы-зыл, сары һәм яшел төсләренең мәгънәләрен аңларга ярдәм итү. Күрү сигналлары ярдәмендә йөрергә өйрәтү.

Юл йөрү кагыйдәләрен өйрәнү өчен кирәкле булган ситуа-ция һәм объектларны аерып карап, урам, транспорт чаралары турында бербөтен күзаллау формалаштыру.

Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы 105

Хәрәкәт итү чараларының атамалары һәм аларны файда-лану максатлары белән таныштыру. Җиңел һәм йөк ма-шиналарының охшаш һәм аермалы якларын табарга, мөһим детальләрен (автомобильдә: кабина, руль, тәгәрмәчләр һ. б.), тору урынын (тәрәзә артында, биек, ерак) әйтә белергә өйрәтү. Хәрәкәт итү чараларының (трамвай, троллейбус, авто-бус) кайбер охшаш якларына игътибар итәргә, аларны аерым үзенчәлекләре, бурычлары буенча төркемли белергә күнектерү.

Транспорт төрләре (җир өсте, су, һава һ. б.) турында беренчел күзаллаулар булдыру.

Тавыш чыганагының (хәрәкәт итә торган транспорт, авто-мобиль сигналы, светофорның яшел төсе вакытындагы тавыш сигналы һ. б.) урынын билгели белү, төрле яңгырашлы тавыш-ны кабул итү, хәрәкәт итүче самолёт, поезд, трамвай һ. б. ның тавышларын аера белү күнекмәләрен үстерү. Ишетү игътибар-лылыгын үстерү.

Өлкәннәр хезмәте (машина йөртүче, ЮХИДИ инспекторы, кондуктор (билет сатучы) һ. б.) турында күзаллау формалаш-тыру, аларның эш-гамәлләренә һәм эш нәтиҗәләренә игъти-бар итү.

«Автобус», «Трамвай», «Такси» һ. б. сюжетлы-рольле уен-нар үсеше өчен предметлы-уенлы мохит булдыру; балаларга образлы уенчыкларны, аларны алмаштыручы предметлар-ны, уен мохите тудыра торган модульләрне иркен куллану мөмкинлеге бирү.

Сюжетлы-рольле уеннарны, яки шәхси, аерым бер уенны мөстәкыйль оештыруны хуплау.

Балалар арасында роль алу, рольләр бүлешү, уеннар-да берләшә белү һәм рольдә аралашу осталыкларын үстерү; җәмәгать транспортында аралашу культурасы белән бәйле рольле репликаларны хуплау.

Балаларның дидактик материал белән булган мөстәкыйль уеннарына шартлар тудыру. Су һәм ком белән (көймәчекләр җибәрү, юллар төзү һ. б.) уйнауларны хуплау. Хәрәкәтле уен

(«Чыпчыклар һәм автомобиль», «Поезд» һ. б.) кагыйдәләрен үтәргә өйрәтү.

Өч тәгәрмәчле велосипедта турыга, түгәрәк буйлап, боры-лышлар ясап йөрергә өйрәтү.

Әдәби әсәрләр эчтәлеген балаларның үз тәҗрибәләре, көндәлек тормышлары һәм әйләнә-тирәләре белән бәйли бе-лүләренә ирешү. Баланың «Ә минем өемдә мондый машина бар» тибындагы җөмләләренә актив җавап бирү.

Балаларның инициативалы сөйләмен үстерү, хәрәкәт итү чаралары турында күзаллауларын киңәйтү һәм ачыклау мак-сатыннан, мөстәкыйль карау өчен төрле рәсемле китаплар, реклама буклетлары, техник уенчыклар тупланмасын карарга мөмкинлек бирү; балаларның сорауларын хуплау.

Әйләнә-тирәдә гади закончалыклар һәм бәйләнешләр бу-луына игътибар итү, мәсәлән, әгәр караңгы икән – ут кабызыр-га, урамда тайгак икән – кеше үтеп йөри торган җирләрдә ком сибәргә һ. б.

Экологик аң алшартларын формалаштыру

Табигатьтә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыру. Табигатьтә куркыныч тудыру чыганаклары (таныш булмаган хайваннар, бөҗәкләр, үсемлек җимешләре, сулыклар һ. б.) турында беренчел күзаллаулар формалаштыру.

2.2. Белем бирү эшчәнлегенең комплекслы-тематик планы

Комплекслы - тематик план. Икенче кечкенәләр төркеме

Проект темалары	**Бурычлар**	**Йомгаклау**
Сау бул, җәй, исәнме, бакча!августның4 нче атнасы — сентябрьнең 1 нче атнасы)	Балаларда балалар бакчасына кайтуга карата шатлык уяту. Балалар бакчасы белән якын-тирәлек буларак таныштыруны дәвам итү: бакча хезмәткәрләренең профессияләре (тәрбияче, тәрбияче ярдәмчесе, музыкаҗитәкчесе, табиб, ишегалды себерүче), предметлы тирәлек, бакчада үз-үзеңне тоту кагыйдәләре, яшьтәшләре белән мөнәсәбәтләр. Төркемнең әйләнәтирә мохите белән, бакча бүлмәләре белән танышуны дәвам итү. Уенчыкларны карарга, аларның	Балалар бакчасы хезмәткәрләре ата-аналар белән берлектә оештырган «Балалар бәйрәме».
Көз (сентябрьнең 2 – 4 нче атналары)	Балаларның көз турында (табигатьтә, кешеләрнең киемнәрендә, балалар бакчасы участогында), уңыш җыю, кайбер яшелчәләр, җимешләр, җиләкләр, гөмбәләр турында күзаллауларын киңәйтү. Авыл хуҗалыгы һөнәрләре белән (тракторчы, сыер савучы һ.б.) Таныштыру.Табигатьтә үз-үзеңне тоту куркынычсызлыгы кагыйдәләре белән таныштыру. Табигатькә сак караш тәрбияләү. Һавада йөргәндә балаларга көзге яфраклар җыярга һәм аларны карарга тәкъдим итү. Көз турында шигырьләр өйрәнү. Көзге табигатьнең матурлыгын күрә белү сәләтен үстерү, һава торышын күзәтүләр алып барырга өйрәтү. Йорт хайваннары һәм кошлары турында белемнәренкиңәйтү. Урман җәнлекләренең һәм кошларының тәртибендәге көзге	«Көз» бәйрәме. Балалар иҗаты күргәзмәсе.

	үзенчәлекләр белән таныштыру. Көз темасына рәсемнәр, аппликацияләр ясарга һәм әвәләп ясарга теләк уяту.	
Мин һәм минем гаиләм (октябрьнең 1–2 нче атналары)	Сәламәтлек һәм сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру. «Мин» образын формалаштыру. Үзеңнең йөзең һәм тәнең турында кайгырту буенча элементар күнекмәләр формалаштыру. Үзенең тышкы кыяфәте турында күзаллау тудыру. Гендер күзаллауларын үстерү. Үзенең исемен, фамилиясен, гаилә әгъзаларының исемнәрен атарга теләк уяту, үзе турында беренче затта сөйләргә өйрәтү. Үз гаиләсе турында күзаллауларын баету.	Сәламәтлек көне. Спорт күңел ачулары.
Минем өем, минем шәһәрем (октябрьнең 3 нче атнасы — ноябрьнең 2 нче атнасы)	Йорт белән, йорт кирәк-яраклары, җиһазлар, көнкүреш приборлары белән таныштыру. Туган шәһәр (авыл), аның атамасы, төп истәлекле урыннары белән таныштыру. Транспорт төрләре, шул исәптән шәһәр транспорты, шәһәрдә үзеңне тоту кагыйдәләре, элементар юл хәрәкәте кагыйдәләре, светофор, җир өсте һәм җир асты кичүләре (ата-аналар белән үзара бәйләнеш) белән таныштыру. «Шәһәр» профессияләре (милицио- нер, сатучы, чәч	Юл хәрәкәте кагыйдәләре буенча сюжетлы-рольле уен.
Яңа ел бәйрәме (ноябрьнең 3 нче атнасы — декабрьнең 4 нче атнасы)	Балаларның турыдан-туры укыту өлкәсендә дә, мөстәкыйль эшчәнлегендә дә Яңа ел һәм Яңа ел бәйрәме тирәсендә балалар эшчәнлегенең барлык төрләрен (уен, коммуникатив, хезмәт, танып белүтикшеренү, продуктив, музыкаль-сәнгати, укулар) оештыру.	Яңа елга багышланган балалар бәйрәме (утренник).
Кыш (гыйнварның 1–4 нче атналары)	Кыш турында күзаллауларны киңәйтү. Кышкы спорт төрләре белән таныштыру. Кышын үз-үзеңне тоту иминлеге турында күзаллау формалаштыру. Су һәм боз белән экспериментлар ясау барышында тикшеренү һәм танып белү кызыксынуы формалаштыру. Табигатькә сак	Балалар иҗаты күргәзмәсе. «Кыш» бәйрәме.

	караш, кышкы табигатьнең матурлыгын күрә белү сәләтен тәрбияләү. Табигатьтәге сезонлы үзгәрешләр турында (һава үзгәрешләре, кыш көне үсемлекләр, җәнлекләр һәм кошларның үз-үзен тотуы) күзаллауларны киңәйтү. Һәрвакыт кыш була торган урыннар турында беренчел күзаллаулар формалаштыру. Балаларның индивидуаль һәм яшь үзенчәлекләренә туры китереп, турыдан-туры укыту һәм мөстәкыйль эшчәнлекнең төрле төрләре вакытында алган тәэсирләре белән уртаклашу теләге тудыру.	
Ватанны саклаучылар көне (февральнең 1–3 нче атналары)	Патриотик тәрбияне гамәлгә ашыру. «Хәрби» һөнәрләр белән таныштыру. Ватанга мәхәббәт тәрбияләү. Беренчел гендер күзаллаулары формалаштыру (малайларда көчле, кыю булу, Ватанны саклаучылар булырга омтылу хисләре тәрбияләү).	Ватанны саклаучылар көненә багышланган бәйрәм.
8 Март (февральнең 4 нче атнасы — мартның 1 нче атнасы)	Гаилә һәм әниләргә, әбиләргә мәхәббәт темасы тирәсендә балалар эшчәнлегенең барлык төрләрен (уен, коммуникатив, хезмәт, танып белү-тикшеренү, продуктив, музыкаль-сәнгати, укулар) оештыру.Тәрбиячеләргә карата хөрмәт тәрбияләү.	8 Март бәйрәме. Балалар иҗаты күргәзмәсе, күңел ачулар, коллектив иҗат, балалар уены.
Халык мәдәнияте һәм традицияләр е белән танышу (мартның 2– 4 нче атналары)	Халык уенчыклары турында күзаллауларны киңәйтү (Дымково уенчыгы, матрешка һ.б.). Халык кәсепләре белән таныштыру. Халык авыз иҗаты белән таныштыруны дәвам итү. Фольклорны балалар эшчәнлегенең барлык төрләрендә файдалану.	Фольклор бәйрәме. Балалар иҗаты күргәзмәсе.
Яз (апрельнын 1–4 нче атналары)	Яз турында күзаллауларны киңәйтү. Табигатькәсаккараш, язгытабигатьнең матурлыгын күрә белү сәләтен тәрбияләү. Табигатьтәге сезонлы үзгәрешләр турында (һава үзгәрешләре, яз көне үсемлекләр, җәнлекләр һәм кошларның үз-үзен тотуы)	«Яз» бәйрәме. Балалар иҗаты күргәзмәсе.
Җәй (майның 1–4 нче атналары)	Балаларның җәй турында, сезонлы үзгәрешләр турында (табигатьтәге үзгәрешләр,	«Җәй» бәйрәме.

	кешеләр киемендә, балалар бакчасы участогында) күзаллауларын киңәйтү. Җимеш һәм яшелчә бакчасы үсемлекләре турында элементар күзал- лаулар булдыру. Су һәм ком белән эксперимент барышында тикшеренү һәм танып белү кызыксынуын формалаштыру. Табигатькә сак караш, җәйге табигатьнең матурлыгын күрә белү сәләтен тәрбияләү	

2.3. Гаилә белән үзара бәйләнеш.

Хәзерге фән һәм практика баланың шәхесен формалаштыруда гаиләнең уникаль роль уйнавын исбат итә. Беренче социальләшү гаиләдә башлана, баланың дөньяга, үзенә, башка кешеләргә карашы, мөнәсәбәте формалаша. Ата-аналарның кайгыртучанлыгы балада аның үз-үзенә ышанычын тудыра, башка кешеләр белән түземлек, үзара хөрмәт принциплары нигезендә үзара мөнәсәбәткә керергә әзер торырга ярдәм итә.Ата-ананың тәрбия һәм белем бирү эшчәнлегендә катнашу мөмкинлеге булу бик зур әһәмияткә ия. Хәзерге заман балалар бакчасы ата-аналарга психологик һәм педагогик ярдәм күрсәтүче учреждение буларак та хезмәт итә. Шул ук вакытта гаилә дә үзара хезмәттәшлек итәр өчен педагогларны өзлексез үсешкә рухландыра. Түбәндәге бурычларны үтәмичә, максатка ирешү мөмкин түгел:

− -гаилә белән партнерлык мөнәсәбәте урнаштыру;
− -бакчада ата-анага бала тормышында катнашу өчен шартлар тудыру;
− бала тәрбияләүдә ата-аналарга психологик ярдәм күрсәтү;
− гаиләләр белән үзара аралашуда педагогик компетентлыкны өзлексез күтәрү.

Гаилә белән үзара бәйләнеш принциплары.

1.Психологик уңайлык (комфорт) принципы – ата-аналар белән аралашуда җылы атмосфера булдыру, һәр гаиләнең ихтыяҗын, социаль-психологик характеристикасын исәпкәалу. Ата-ана белән үзара ышанулы мөнәсәбәт ул – хөрмәт, диалогка омтылу, игътибарлылык, ихласлылык. Балага һәм аның якыннарына карата тәрбиячегнең игелеклелеге һәм ачыклыгы ата-ана ягыннан уңай кабул ителә. Ата - аналарның бакчада балалары шат булса, алар тәрбиячеләргә сораулар белән мөрәҗәгать итәләр. Ата-аналарның бала өчен балалар бакчасының уңайлы, куркынычсыз, файдалы булуын күрү генә түгел, ә балаларның үсешен күрүләре дә әһәмияткә ия. Тәрбиячегнең баланың яшь үзенчәлеген, психологиясен, үсеш кризисын белүе, ата-ананы тынычлындырып, кирәкле сүзләр таба белүе, алар белән ягымлы мөгаләмәдәге әңгәмәдәшче булуы мөһим.

2. Эшчәнлек принцибы. Белем һәм тәрбия бирү процессында балалар бакчасы һәм ата-аналар арасындагы бәйләнештигез хокуклы партнерлар сыйфатына корылган. Партнерлык процессы катлаулы: танышу, стереотипларның җимерелүе һәм үзара

аңлашу урнашу,бала тәрбияләүдә бер үк максатны күздә тоту. Педагогның һәм балалар бакчасының позитив имиджы булуы мөһим.

3. Бербөтенлек принцибы –тәрбия һәм белем бирүдә гаилә һәм җәмгыять институтларының аерылгысыз бербөтен булуына нигезләнгән. Әлеге принцип бала тәрбияләүдә гаилә белән балалар бакчасының эш стратегиясен билгели. Җәмгыяти тәрбиянең нигезе ул - балага социаль таләпләр системасы кую. Ата-аналарның тәрбияви тәэсире булып, балага карата мәхәббәт, аны куркынычсызлык белән тәэмин итү, аны ничек бар шулай кабул итү тора.

4. Минимакс принцибы – һәр гаиләгә дифференциальякынкилү, ата-аналар белән эчтәлекле, тактлы аралашу. Ата-аналар белән танышкач, педагог һәр гаиләнең үзенчәлеген ачыклый, аларның активлыгын күтәрү өчен планлы рәвештә шартлар тудыра.

5. Вариативлык принцибы – ата-аналарга тәрбия һәм белем бирү процессына кушылу һәм аралашуның формаларын тәкъдим итү: традицион һәм традицион булмаган, шәхси һәм төркемләп, дистанцион һәм кара-каршы аралашу.

6. Өзлексезлек принцибы өйдә һәм балалар бакчасында тәрбия бирүнең өзлексез баруын күз алдында тота.

7. Иҗадилык принцибы – тәрбия һәм белем бирү процессында барысына да иҗадилык күрсәтергә мөмкинлек ачу.

Ата-аналар белән үзара бәйләнеш формалары.

1. Мәгълүмати чаралар –(телдән журнал, реклама буклеты; балаларга тәрбия һәм белем бирү сораулары буенча мәгълүмати белешмә хезмәте; СМИ да чыгышлар; мәгълүмати кәрзиннәр, хатлар; күрсәтмә психо-педагогик пропаганда һ.б.)

2. Оештыру эшләре– (ата-аналар җыелышы; анкеталар тутыру; җәмгыяти ата- аналар оешмаларын төзү; коференцияләр, ата-аналар белән берлектә педсоветлар; брифинглар һ.б.)

3.Культура-агарту чаралары – (ата-аналар мәктәбе; консультацияләр; тематик очрашулар; матур әдәбият буенча тематик күргәзмәләр оештыру; тренинглар; семинарлар; әңгәмә; дискуссияләр; ата-аналар кунакханәсе; түгәрәк өстәл һ.б.)

4. Оештыру-эшчәнлек – (ата-аналар белән берлектә үткәрелгән балаларның үсеш мониторингы, берләштерелгән ата-ана-бала проекты; күргәзмәләр; вернисажлар; мастер-класслар; балалар, педагоглар, ата-аналар иҗаты; гаилә портфолиосы ясау; иҗади эшчәнлек өчен табигый һәм ташландык материаллар җыю; балалар бакчасын ремонтлауда һәм яшелләндерүдә катнашу; балаларның бакчадагы тормышын сурәтләгән буклет, видеофильмнар әзерләү, журналлар чыгару;бакчада үткәрелгән чаралар турында фотоматериалларны электрон җибәрүдә булышу; үстерешле предметлы тирәлекнең сыйфатын тикшерүдә катнашу һ.б.)

5. Ата-аналарның педагогик процесста катнашуы – (ата-аналар катнашы белән шөгыльләр; балаларга әкиятләр уку; балалар белән төрле темага әңгәмәләр кору; ата-аналар катнашы белән сәхнәләштерү; саф һавада йөргәндә, экскурсияләргә барган балаларны озату; Ачык ишекләр, Сәламәтлек көнендә, Шәфкатьлелек марафонында катнашу һ.б.)

Гаилә белән үзара бәйләнеш буенча перспектив план.

Сентябрь	1.Особенности развития детей 3,4 г.ж. 2.Задачи и содержание воспитательно-образовательной работы с детьми в условиях ФГОС ДО. 3.Воспитание культурно-гигиенических навыков у детей 3-4лет. 4.Туган телдә сойләшәбез.
Декабрь	1.Игра в процессе разв ития познавательной сферы детей. Какие игрушки нужны детям. 2.Детское упрямство и капризы. 3.Говорим на родном языке.
Март	1.Говорим правильно (развитие речи младшего дошкольника). 2.Сенсорное развитие детей 3-4лет. 3.Приучаем детей к самостоятельности.
Май	1.Наши достижения. Об итогах совместной воспитательно-образовательной работы детского сада и семьи за учебный год. 2.Итоги усвоения программного материала. 3.Открытая ООД в группах. 4.Безопасность дошкольников в летне-оздоровительный период.

2.4. Социаль дөнья белән таныштыру/Җәмгыять белән бәйләнеш

№ п/п	Оешмалар	Бурычлар һәл ителергә тиешле уртак эш	Балалар белән эш формалары
1	ДЮЦ №14, Огниво, Библиотека №8	Бөтен яклап балаларны иҗади яктан үстерү	Бәйгеләр, күргәзмәләр, фестивальләр
2	Курчак театры ЯрЧаллы шәһәре «Әлинә»театры Әлмәт шәһәре	Балаларны театр культурасына тарту Театр белән танышу төзелешен әйтә белү: сәхнә, занавес, кулисы, тамаша залы, гримерная.	Театрга бару. Спектакльләр балалар бакчасында Әңгәмә театр хезмәткәрләре белән.
3	Балалар шифаханәсе №3	Сәламәтләндерү буенча эш, консультацияләр өчен педагоглар һәм ата-аналар	Балаларны белгечләр карау, тәкъдимнәр.

3.Оештыру бүлеге

3.1.Төркемнең материаль-техник нигезе.

Ноутбук, тавыш колонкалары.

Дидактик информацияләр: татарча мультфильнар, балалар өчен җырлар.

Кабул итү бүлмәсе: балалар киеме өчен шкафлар – 25 шт; балалар эшен күргәзмә почмагы – 1шт; балалар рәсемен куя торган магнит такта -1 шт; белдерүләр өчен магнит такта – 1 шт; әти – әниләргә информация өчен кесәле стендлар, скамейкалар – 5 шт;

Туалет бүлмәсе:унитаз - 2 шт;раковина –3шт; җыештыру кирәк – яраклары саклана торган шкаф – 1 шт; сөлгеләр элер өчен шкаф –25 шт; сөлгеләр – балалар саны буенча, сабын савытлары – 3шт; ванна - 1шт.

Юу бүлмәсе: раковина – 3 шт; беренче аш өчен тәлинкәләр; икенче аш өчен тәлинкәләр; салат өчен тәлинкәләр; савыт-саба шкафы; чиләкләр; кастрюлләр;чайник; поднос; савыт-саба өчен киптергеч; чүмечләр; стаканнар; салфетницалар;Йокы бүлмәсе:балалар кроваты -25 шт.; матраслар; мендәрләр; одеяллар; урын-җир комплекты; язу өстәле – 1 шт., методик ярдәмлекләр өчен тумбочка – 1 шт.; массаж keләме; чиста керләр шкафы - 1 шт; кием шкафы – 1 шт;

Төркем бүлмәсе: уенчыклар шкафы – 3 шт; уку шкафы – 1 шт; сәнгать эшчәнлеге шкафы – 1 шт; татар теле почмагы шкафы – 1 шт; өстәлләр – 8 шт; эскәмияләр - 5 шт.

3.2. Төркемнең программа- методик нигезе.

1. Мәктәпкәчә төп белем бирү программасы “Туганнан алып мәктәпкәчә”,Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә, МОЗАИКА-СИНТЕЗ, Москва, 2015, ХӘТЕР, Казан, 2016
2. Р. К. Шаехова “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012.
3. Туган телдә сөйләшәбез. Методик кулланма /Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибулина И.Җ.-Казан: Фолиант,2013.
4. Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге /Хәзрәтова Ф.В., Дорофеева Н.К., Закирова К.В., Гарафиева Г.З.- Казан,2013.

5. Әй уйныйбыз, уйныйбыз... Методик кулланма/Закирова К.В., Мортазина Л.Р.-Казан,2013.
6. Үстерешле уеннар Методик кулланма/Закирова К.В.. Кадыйрова Р.Ә.-Казан,2013.
7. Әхлак нигезе матур гадәт Методик кулланма/Закирова К.В., КадыйроваР.Ә,-Казан6Мәгариф,2014.
8. Балачак аланы Балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләре өчен хрестоматия/Закирова К.В.,-Казан:РИЦ,2011.
9. Балалар бакчасы Әти-әниләр һәм балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен уку китабы/Фәрит Йосыф, Гөлназ Йосыф, Фәридә Хәмид-Казан:Раннур,2003.
10. Тәрбиядән яраладыр тәрбия-Яр Чаллы: Идел йорт,2002.
11. Бала бишеге – гомер ишеге –Яр Чаллы: Идел йорт,2000.
12. Бал бабай Балалар бакчалары тәрбиячеләре өчен хрестоматия/Зарипова З.М., Хәмитов И.М.- Яр Чаллы,2002.
13. Җиләк малай Р.Бәшәр-Яр Чаллы: Газета - китап нәшрияты,2002.
14. Ал кирәк, гөл кирәк Балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен кулланма/Рәшит Ягъфәров.
15. Татар халык табышмаклары - яр Чаллы: Идел йорт,2000.
16. Бармакларны уйнатабыз – сөйләм телен үстерәбез/ Дәүләтшина Л.Х.-Казан,2009.
17. Математикага өйрәнәбез/З.Г.Шәрәфетдинова, И.Җ.Хәбибуллина, Ф.В.Хәзрәтова – Казан:Татарстан Республикасы мәгарифне үстерү институты, 2010
18. Сурәтләү һәм кору эшчәнлеге/Р.М.Зиннатова, Л.Ә.Гарәева, А.Г.Зворыкина-Казан: Татарстан Республикасы мәгарифне үстерү институты, 2010
19. Табигатьнең сафлыгы – күңелеңнең пакълеге/Яр Чаллы шәһәре. “Идел-йорт” нәшрияты.2004
20. Табигатьтә кунакта/Ә.Х.Габдрахманова – Яр Чаллы. 2016.

3.3. Эш төрләре буенча үстерелешле мөһит булдыру. Үсеш үзәкләре.

Үсеш үзәкләре	**Җиһазлар**
Хәрәкәтчәнлек үзәге	Массаж ясау өчен келәм, обруч, кегли, туплар, төсле шарлар, мишень, х/у маскалар, сикергечләр, ыргытып кертү өчен түгәрәкләр, төрле тасмалар.
Сюжетлы уен үзәге	Уен җиһазлары: карават, шкаф, кухня шкафы, өстәл, урындыклар; с/р уеннар “Гаилә”,“Шифахаһәнә”, “Төзелеш”, “Сату үзәге”,“Мода йорты”,”Матурлык үзәге”) уеннарга атрибутлар:курчаклар, кухня һәм чәй өчен савыт-саба; азык-төлек,яшелчә, җиләк-җимеш муляжлары; курчаклар өчен урын-җир япмалары; үтүкләр, үтүкләү тактасы; сумкалар, кәрзиннәр, чәчтараш өчен кирәк-яраклар; шифаханә өчен кирәк-яраклар; йөк машиналары, җиңел машиналар, йорт һәм кыргый хайваннарның сыннары.
Конструкцияләү үзәге	Төрле шакмаклар, легалар, конуслар, өчпочмаклар.Агач конструктор, “Шәһәр конструкторы”, “Агач өй конструкторы”
Экспериментлар үзәге	Су, ком савытлары, алъяпкычлар, лейкалар, кечкенә көрәкләр, тырмалар, төрле кечкенә ташлар, әкәм-төкәм кабыклары
Театр һәм җыр үзәге	- Театр эшчәнлеге почмагы “Әкиятне танып әйт”

	д/у, өстәл театры, бармак театры, уенчыклар театры, ширма Музыкаль эшчәнлек почмагымузыкаль инструментлар: быргы, барабан, гармун, кашыклар, шылтырамалар. Күргәзмә материаллар, дидактик уеннар.
Сәнгать үзәге	Такталар, пластилин, тозлы камыр, табигый материаллар. - тасвирлау эшчәнлеге өчен почмак, кәгазләр, карандашлар, балчык, мөһерләр,калыплар,буяулар,гуашь,балавыз акбурлары, кайчылар, пумалалар, бизәү үрнәкләре, тозлыкамыр,яраксызматериаллар,сәнгатьжанрларының үрнәкләре рәсемнәре һ.б.;
Китап үзәге	Китап почмагы(яшь үзенчәлекләренә яракланган китаплар,әкиятләргә иллюстрацияләр, пазл уеннары “Әкиятне җый”, “Әкиятне танып әйт” уены,язучылар портретлары - Г.Тукай
Тоемлау үзәге	Кул-бармак эшчәнлегепочмагы (шнуровка,массаж туплары, «Бармаклар».Дидактик уеннар: : “Зур-кечкенә”, “Өлешләрен тап”,“Рәсемнеҗый”,“һөнәрләрдөньясы”, “Кыргыйхайваннар”, “Җиләк-җимеш”,“Яшелчәләр”;Панно “Табигать күренеше”; “Серле капчык”

3.4. Көндәлек режим

Приём детей, утренний фильтр.	6.00-6.30	Балаларны кабул итү, иртәнге фильтр
Прогулка, подготовка к утренней гимнастике,	6.30-7.30	Иртәнге гимнастикага әзерлек,
Утренняя гимнастика (в группе)	7.30-7.37	Иртәнге имнастика (төркемдә)
Подготовка к завтраку. Совместная деятельность. Завтрак	7.37-8.20	Иртәнге ашка әзерлек, уртак эшчәнлек. Иртәнге аш.
Игровая деятельность. Подготовка к образовательной деятельности. Совместная деятельность	8.20-8.50	Уен эшчәнлеге, балалар белән
Второй завтрак	9.35	Икенче иртәнге аш
Игровая самостоятельная деятельность. Совместная деятельность детей и взрослых Подготовка к прогулке, прогулка.	9.30-11.20	Балаларның мөстәкыйль уен эшчәнлеге. Саф һавага чыгыргы әзерлек, саф һавада булу.
Возвращение с прогулки, гигиенические процедуры, подготовка к обеду.	11.20-11.50	Урамнан керү, су процедуралары, төшке ашка әзерлек.
Обед	11.50-12.20	Төшке аш.
Гигиенические процедуры, сон.	12.20-15.00	Су процедуралары, көндезге йокы
Пробуждение, оздоровительные ммероприятия (корригирующая гимнастика)	15.00-15.03	Йокыдан уяну, чыныктыру чаралары,
Пподготовка к полднику, полдник	15.03-15.15	Көндезге ашка әзерлек, көндезге аш.
Индивидуальная работа, игры малой подвижности, самостоятельная деятельность детей под наблюдением воспитателя.	15.15-15.50	Шәхси эшчәнлек,аз хәрәкәтле уеннар, тәрбияче күзәтү астында мөстәкыйль эшчәнлек.

Гигиенические процедуры, подготовка к ужину.	15.50-16.13	Су процедуралары, кичке ашка әзерлек.
Ужин	16.13-16.33	Кичке аш
Гигиенические процедуры, подготовка К вечерней прогулке.	16.33-17.00	Су процедуралары, кичке саф һавага чыгарага әзерлек
Прогулка, уход детей домой	17.00-18.00	Кичке саф һавада булу, балаларны өйләренә озату.

3.5. Турыдан- туры белем бирү эшчәнлеге челтэре

Коннэр	Вакыт	ОБЭ
Душэмбе	9.00-9.15 9.25-9.40	Эйлэнэ-тирэ бн танышу Физик культура
Сишэмбе	9.00-9.15 11.15-11.30	Сойлэм телен устеру Физик культура (саф авада)
Чэршэмбе	8.50-9.05 9.15-9.30	ФЭМП Музыка
Пэжешэмбе	8.50-9.05 9.15-9.30	Рэсем ясау Физик культура (сп.залында)
Жомга	8.50-9.05 9.15-9.30	Музыка Эвэлэу/ ябыштыру

3.6. Сәламәтлекне саклау чаралары

Сәламәтлек белем бирү эшчәнлеге эчтәлеге балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлдерелә һәм белем бирү бурычларын билгели.

Балаларның физик һәм психик сәламәтлекләрен ныгыту буенча эшне; оешма төрен һәм тибын, булган шартларны, төркем тулылыгын, балаларның сәламәтлек һәм үсеш үзенчәлекләрен, шулай ук төбәктәге климатик һәм ел фасыллары үзенчәлекләрен исәпкә алып, бала организмын чыныктыру эшен дәвам итү.

Шәхси гигиена процесслары турындагы күзаллауларын баету. Гигиена нормалары һәм кагыйдәләрен аңлы һәм мөстәкыйль рәвештә үтәүләренә ирешү.

Гади һәм чиста киенү, киемнәрне тәртипләп төрү, бүлмәдә чиста аяк киемендә йөрү күнекмәләрен үстерү.

Ашаганчы һәм ашагач, пычрангач, туалеттан соң кулларын мөстәкыйль рәвештә юарга, тешләрен чистартырга, ашаганнан соң авызны чайкарга, йоклар алдыннан аякларны юарга гадәтләндерү.

Пөхтә ашау күнекмәләрен камилләштерү: ризыкны азлап кына алу, тавышсыз гына ашау, бик кайнар ризык ашамау, коймау, савыт-сабаны дөрес файдалану.

Милли ризыклар һәм эчемлекләр (умач, татарча азу, казам пылавы, кара җимеш һәм өрекле чәй, хуш исле чәй һ. б.) белән таныштыру.

Бала организмы өчен кирәк булган витаминнар турында күзаллау булдыру. Ризык кабул итү режимын үтәү, җиләк- җимеш, яшелчә, балык һәм сөт ризыкларын (кайнаган сөт, кефир, корт), ит һәм башка файдалы ашамлыкларны куллануга ихтыяҗ тәрбияләү.

«Сәламәтлек» һәм «авыру» төшенчәләре, халык медицинасының кайбер чаралары белән таныштыру. Бәрелгәндә, киселгәндә үз-үзеңә һәм башка балаларга элементар ярдәм күрсәтү, үз сәламәтлегең турында кайгырту күнекмәләре формалаштыру.

3.7. Традицион вакыйгалар, бәйрәмнәр, чаралар.

Күңел ачу чаралары, бәйрәмнәр - һәр балага төркем бүлмәсендә, урамда иркле уеннар уйнарга, парк, шәһәр урамы буйлап сәяхәт кылырга, актив һәм пассив ял итәргә мөмкинлек, эмоциональ тынычлык бирә, баланың үзенә шөгыль таба белү сәләтен формалаштыра.

1	Развлечение «День знаний», «Белем бәйрәме»	сентябрь	Муз. руководители воспитатели
2	Спортивный кросс: «Эстафетная палочка»	октябрь	Инструктор по физической культуре
3	«Снова осень к нам пришла»	октябрь	Муз. руководители воспитатели
4	«Хуш киләсең, Сөмбелә!»	октябрь	Муз. руководители воспитатели
5	А.Алиш и писатель и герой" тематическое занятие	октябрь	Воспитатели по обучению тат.языка
6	Сюжетно-игровая программа для бабушек, дедушек и внуков «Согреем ладони, разгладим морщины»	ноябрь	Муз. Руководители
7	Спортивное развлечение "Приглашаем детвору на спортивную игру"	ноябрь	Инструкторы по ФК
8	Концерт «Мама –лучший друг»	ноябрь	Муз. руководители воспитатели
9	Новогодние утренники «В гости к дедушке Морозу», «Хуш килэсен Яна ел!»	декабрь	Муз. руководители воспитатели
10	Развлечение «Кто быстрее»	декабрь	Инструкторы по ФК
11	«Тропа здоровья»	декабрь	Инструкторы по ФК
12	Зимние забавы и игры «Снежная карусель»	январь	Инструкторы по ФК
13	День Защитника Отечества «Будем солдатами!»	февраль	Инструкторы по ФК
14	Выставка детских книг на тему "Сказочный мир А.Алиша"	февраль	Воспитатели по обучению тат.языка
15	"М.Джалиль - великий поэт!" -тематическое занятие.	февраль	Воспитатели по обучению тат.языка
16	Квест-игра “Волшебная комната”	февраль	Воспитатели по обучению тат.языка
17	Развлечение «Игры Поволжья»	март	Инструкторы по ФК
18	Развлечение «Нәүрүз»	март	Воспитатели по обучению тат.языка
19	Масленица – проводы зимы	март	Муз. руководители воспитатели
20	«Очень маму я люблю!», «Әниләр бәйрәме»	март	Муз. руководители воспитатели
21	Спортивное развлечение «Космический десант»	апрель	Инструкторы
22	Развлечение «Вечер шуток и загадок»	апрель	Воспитатели по обучению тат.языка
23	Досуг «Мама, папа, я музыкальная семья»	апрель	Муз. руководители воспитатели
24	“Туган телем- анам теле", совместно с родителями, посвященный Дню родного языка.	апрель	Воспитатели по обучению тат.языка
25	Музыкально – литературная гостиная «Мы любим Тукая»	апрель	Воспитатели по обучению тат.языка

26	Развлечение «Зеленый огонек»	апрель	Муз. руководители воспитатели
27	Развлечение "В гостях у водяной" по сказке Г.Тукая	апрель	Воспитатели по обучению тат.языка
28	Чемпионат «Все на футбол»	май	Инструкторы
29	«Спасибо за Победу!»	май	Муз. руководители воспитатели
30	Развлечение «Морские приключения»	май	Инструкторы по ФК
31	Развлечение «До свидания детский сад»	май	Муз. руководители воспитатели

Кулланылган әдәбият исемлеге:

1. Мәктәпкәчә төп белем бирү программасы “Туганнан алып мәктәпкәчә”,Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә, МОЗАИКА-СИНТЕЗ, Москва, 2015, ХӘТЕР, Казан, 2016

2. Р. К. Шаехова “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012.

3. Туган телдә сөйләшәбез. Методик кулланма / Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибулина И.Җ.- Казан: Фолиант,2013.

4. Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге /Хәзрәтова Ф.В., Дорофеева Н.К., Закирова К.В., Гарафиева Г.З.- Казан,2013.

5. “Гаиләдә һәм балалар бакчасында әхлак тәрбиясе” методик кулланма. Закирова К.В. Казан: Мәгариф, 1999-224б.

6. “Гөлбакча” балалар бакчалары өчен хрестоматия. 1990.

7. “Уйный-уйный үсәбез” Закирова К.В. Казан: Мәгариф, 2005-175б.

8. “Балачак - уйнап- көлеп үсәр чак” Закирова К.В.,Мортазина Л.В. Казан, 2012-192б.

9. “Балачак аланы” хрестоматия, Казан: РИЦ 2011-560б.

Кушымта

“Иҗтимагый-коммуникатив үсеш” белем бирү өлкәсе

Сюжетлы – рольле уеннарның комплекслы- тематик планы

Сентябрь I

Әни кызын ашата, йокларга яткыра. Д./уен «Курчакны сыйлыйк», «Курчакны йокларга яткырыйк»

Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнү, һөнәрләр һәм һөнәрләрнең эш кораллары турында белемнәрен үстерү,уйнаганда диалог коруны, татарча сөйләшүне булдыру.

“Мин сатучы”

Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә үлчи.

II “Парковка”

Юлда машиналар йөри, юл йөрү кагыйдәләрен үтеп машиналарны урыннарга куялар.

“Коткару хезмәте”

Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт.

III «Яшелчәләр кибете»

Әни кызы белән кибеткә килә, азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә яшелчә үлчи.Д/уен “Яшелчә кибетендә ниләр сатыла”.

«Көзге ярминкә»

Көзге ярминкәгә киләләр, яшелчә, җиләк-җимеш сатып алалар, хакларын очсызлаталар.

IV “Даруханә”

Даруханәгә киләләр, нәрсә авыртканын әйтәләр, кирәкле дару сатып алалар.

«Шифаханә»

Әни кызын врачка алып килә. Врач авыруларны кабул итә, нәрсә авыртканын сорый, тыңлый, дәвалау билгели.

Медкабинетка экскурсия.

октябрь I

«Гаилә»

Әни юа, кием үтүкли, бүлмә җыештыра. Д./уен «Курчакның күлмәген үтүклик, бездә тәртип»

II «Балалар бакчасы» Балалар бакчага килә, анда музыка, физкультура белән шөгыльләнәләр.Рәсемнәр карау.

III «Гаилә»

Әни кызын ашата, йокларга яткыра, бишек җырлары җырлый. Уку: бишек җырлары.

IV Транспорт»

Шофёр курчакларны машинага утыртып йөртә, төзү әйберләре ташый. Әңгәмә: “Машиналар урамда ничек йөри”

ноябрь I

Төзелеш»

Төзүчеләр машиналарга гараж төзиләр, уенчыкларга йорт, төзелеш коралларын кулланалар. Төзү материалларының детальларын карау.

II «Йөртүчеләр һәм җәяүлеләр

Машиналар һәм җәяүлеләр юл йөрү билгеләрен үтәп эшкә баралар. Дидактик уен “Юл йөрү билгеләре”

III «Чәчтараш»

Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”

IV «Гаилә»

Курчакның туган көне. Кунаклар чакырабыз, сыйлыйбыз.

Әңгәмә «Бүген кемнең туган көне?»

декабрь I

«Кафе»

Кафега киләләр, алар туңдырма ашыйлар, сок эчәләр. Официант заказ кабул итә һәм сораган әйберләрне китерә.

Дидактик уен «Без кафега килдек»

Рольләрне бүлешеп уйнарга өйрәнүне дәвам итү, балаларны уенчыклар белән сакчыл уйнарга өндәү,балаларны иптәшләренә карата кайгыртучан, игътибарлы, ярдәмчел булырга, кешелеклелек хисләре тәрбияләү.

II «Поликлиника»

Медсестра прививка ясый, витаминнар тәкъдим итә.

Шәфкать туташы эшен күзәтү.

III «Транспорт»

Балалар шәһәр буйлап экскурсиягә чыгалар, бәйрәмгә бизәлгән урамнарны карыйлар. Рәсемнәр карау.

IV «Гаилә»

Әни кызы белән чыршы бизи, кунаклар каршы ала.Уку

О. Высотская «Ёлочка».

Дидактик уен «Акбайга кунаклар каршы алуны күрсәтик»

январь I

«Чәчтараш»

Чәчтарашка балалар әниләре белән киләләр. Парикмахер чәч тарый һәм ала. Дидактик уен “Чәчтараш җиһазлары”

II «Шифаханә»

Кызы авыргач әнисе аны поликлиникага алып бара, врачка күрсәтә.
Әңгәмә «Әгәр берәрсе авырса нишләргә”
III “Театр”
Балалар театрга баралар, билетлар алалар, театр күрсәтәләр. Әңгәмә “Театр төрләре”
IV «Транспорт»
Кунакка поездда баралар. Пассажирлар билет сатып алалар. Рәсемнәр карау.
февраль I
«Гаилә»
Курчакларны киендереп урамга чыгалар. Урамда балалар белән коляска йөртүче әниләрне күзәтәләр.
Дидуен «Курчакны йөртәбез»
II “Коткару хезмәте”
Коткару хезмәте кешеләре авыр очракларда ярдәмгә ашыгалар: пожар, юлларда хәләкәт, җир тетрәү.
III “Машинаны төзәтәбез”
Машиналарны төзәтүче янына алып киләләр, төзәтүче машиналарны карый, төзәтә.
IV “Автобус”
Балалар автобус тукталышында торалар, автобуска утыралар, билет алалар. Әңгәмә “Җәмгыять транспортында үзеңне тоту кагыйдәләре”
март I
“Мин сатучы”
Әни кызы белән кибеткә килә, бәйрәмгә азык-төлек ала. Сатучы товар сата, үлчәүдә үлчи. Әңгәмә “Сатучы һөнәре”
Рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен камилләштерү,балаларның дуслык турында мәгълүматларын тулыландыру, әләкләшүнең начар гадәт икәнен,
II “Гаилә”
8март бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән әниләргә, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү.“Ләйлә шигырен уку, “Минем әнием” әңгәмә.
III “Гаилә”
Курчакның киемнәрен юалар, үтәклиләр, киптерергә эләләр. Әңгәмә “Кием төрләре”
IV «Цирк»
Балалар циркка баралар, билетлар алалар, клоуннар тамаша күрсәтә.
дусларыңны уңайсыз хәлгә куярга ярамаганлыгын төшендерү.
апрель I
“Янгын сүндерүчеләр”
Янгын сүндерүчеләр чакыруга килә, янгын сүндерә, беренче ярдәм күрсәтә, кисәтә. Дидактик уен “Азбука пожарных”, “Не играй с огнем”. Уку С. Маршак «Кошкин дом», «Пожар».
II “Почта”
Кешеләр бер-берсенә хатлар язалар, телеграмма, посылка җибәрәләр. Почта ташучы аларны адреслар буенча тапшыра. Почтадан җибәрелгән әйберләрнең рәсемнәрен карау. Дидактик уеннар һәм күнегүләр: «Дустыма хат», «Минем адрес»
III “Телефон салоны”
Балалар телефон салонына киләләр, телефоннар һәм фотоаппаратлар карыйлар, сатып алалар. Әңгәмә “Телефон ни өчен кирәк?”
IV “Төзелеш”
Төзүчеләр киләләр, төзелеш өчен план алалар, күп машиналар өчен зур гараж, өйләр төзиләр, төзелеш объектларын тапшыралар.Рәсемнәр карау. Якын тирәдәге объектларны күзәтү.
май I
“Уенчыклар кибете”

Сатып алучылар уенчык сайлыйлар, сатучы белән киңәшәләр, кассага акча түлиләр, чекларны сатучыга бирәләр. Сатучы сатып алучылар белән әдәпле итеп сөйләшә, аларга төрле уенчыклар тәкъдим итә, аларның ни өчен яхшы булуын сөйли, уенчыкны бирә, сатып бирә. Әңгәмә "Әдәпле сатып алучылар". Дидактик уен: «Уенчыкны тасвирла», «Нәрсә үзгәрде», «Тасвирлау буенча тап».

II "Гаилә"

Җиңү бәйрәме: бүләкләр алу, үз кулларың белән бабайларга, әбиләргә бүләкләр ясау, өстәлне бәйрәмгә әзерләү. Әңгәмә "Җиңү бәйрәме"

Рольләрне бүлешеп уйнау күнекмәләрен ныгыту, һөнәрләрнең кирәк-яраклары турындагы белемнәрен үстерү, диалог корып

III "Транспорт"

Йөк һәм җинел машиналар урамда йөри, җәяүлеләр тротуардан баралар, җәяүле чыгу урыныннан юл аркылы чыгалар, бетенесе дә юл йөрү кагыйдәләрен үтиләр.Светофорга, көйләнелми торган юл

чатына максатлы сәяхәт.Дидактик уен: «Ихтибар, җәяүле», «Кызыл, сары, яшел»

сөйләшү күнекмәләрен камилләштерү.

IV "Кибет"

Төрле бүлекләре (табак-савыт, йорт җиһазлары, язу-сызу әйберләре һ.б.) булган яңа супермаркет ачылды. Сатып алучылар әйбер сайлыйлар, сатучыдан алар турында сөйләвен сорый.

Балаларны куркынычсызлык һәм хәвеф-хәтәрсез яшәү күнекмәләренә өйрәтү

Тема	**Эчтәлеге**	**Методик алымнар**
	сентябрь	
"Бала һәм аның сәламәтлеге"	Сәламәт булу яхшы бит	Сәламәтлек турында тәрбияче сөйләме. З.Александрова"Катя ясследә",С.Капутикян "Маша ашый",Е.Янковская"Мин бакчага йөрим"-әсәрләрен уку Д/уеннар уйнау:"Курчакны чәй белән сыйлыйбыз" Курчакны йоклатабыз","Яшелчәне таны һәм ата","Тәме буенча бел","Дөрес ата"
"Бала шәһәр урамында"	Без урамнан барабыз	Юл йөрү кагыйдәләре турында тәрбияче сөйләме
"Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы"	Бар әйбер тәртиптә булсын дисәң,һәрнәрсәнең үз урыны булсын	Әңгәмә:"Нәрсә кайда ята","Без ничек уенчыкларны җыябыз". Д/уенар:"Бездә тәртип","Бу предметны кая куярга?" Сюжетлы/рольле уен"Балалар бакчасы"
"Бала һәм башка кешеләр"	Син кем белән бакчага киләсең?	Балаларның гаилә кешеләре турында сөйләшү
	октябрь	
"Бала һәм аның сәламәтлеге"	Авырмас өчен ничек киенергә?"	Киенү эзлеклелеген күрсәтү Тәрбияче сөйләме. Д/уеннар"Аюга ничек киенергә икәнен күрсәтик","Курчакны урамга чыгарга киендерик"
Бала шәһәр урамында"	Нинди машиналар була?	Урамга максатлы прогулка. Иллюстрацияләр,рәсемнәр карау. "Безнең урамда машиналар"-әңгәмә. Д/уенар:"Тап һәм дөрес ата","Шундый укны тап"

		Сюжетлы/рольле уен"Зоопаркка барабыз" Продуктив эшчәнлек"Автобус төзибез"
"Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы"	Йорт хайваннары – безнең дуслар	Иллюстрацияләр карау, Әңгәмә"Үземнең үсентемне ничек карыйм" Төзү"Җәнлекләргә шифаханә"
"Бала һәм башка кешеләр"	Ата-аналар һәм чит кешеләр	Әңгәмә:"Минем гаиләм һәм башка кешеләр"
ноябрь		
«Бала һәм аның сәламәтлеге"	Яшелчәләр һәм җиләк-җимешләр-файдалы ризыклар	Яшелчә һәм җиләк-җимешләрне карау Рәсемнәр карау Әңгәмә:"Тәмле һәм файдалы ризыклар" Д/уеннар:"Яшелчә һәм җиләк-җимешне дөрес ата","Рәсемнән тап" Сюжетлы/рольле уен"Яшелчәләр кибете" Продуктив эшчәнлек "Банкага яшелчәләр консервлыйбыз"
"Бала шәһәр урамында"	Кем машина йөртә?	Транспортны күзәтү Иллюстрацияләр карау Тәрбияче сөйләме А.Барто"Йөк машинасы","Самолет"."Кораблик",Б.Заходер "Шофер" Сюжетлы/рольле уен"Транспорт"
"Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы"	Ярый,ярамый	Төркем бүлмәсендә үзеңне ничек тоту турында әңгәмә
декабрь		
"Бала һәм аның сәламәтлеге"	Чисталык һәм сәламәтлек иң кирәкле гигиеник процедураларның берсе	Иллюстрацияләр карау Тәрбияче сөйләме К.Чуковский "Мойдодыр","Мин әнине бер улы" Сюжетлы\рольле уен "Балалар бакчасы" Продуктив эшчәнлек"Матур сөлгеләр ясыйбыз"
"Бала шәһәр урамында"	Транспортта үзеңне дөрес тоту	Иллюстрацияләр карау Әңгәмә:"Тәрбияле балалар транспортта үзләрен ничек тоталар" Проблемалы ситуацияләр уйлап чыгару
"Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы"	Иптәшләргә җылы һәм уңай мөнәсәбәт	Балалар уенын күзәтү Балалар уены турында рәсемнәр карау Бер-береңә уңай мөнәсәбәт.уенчыкларны үзара бүлешү турында турында әңгәмә Д\уен:"Аю ничек тиен белән уйнаган","Сугышырга ярамый"
гыйнварь		
«Бала һәм аның сәламәтлеге"	Минем тәнем:үз тәнеңнең өлешләрен белү	Иллюстрацияләр карау Тәрбияче сөйләме Кызык уен"Минем тән"
"Бала шәһәр урамында"	Урамда үзеңне дөрес тоту	Иллюстрацияләр карау Тәрбияче сөйләме Ситуация уйлап чыгару.модельләштерү Сюжетлы\рольле уен "Без-җәяүлеләр"

“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы	Шырпы белән уйнама	Иллюстрацияләр карау Тәрбияче сөйләме К.Чуковский “Буталчык”әсәрен уку
февраль		
«Бала һәм аның сәламәтлеге»	Зур буласың килсә	Дөрес туклану һәм режимны үтәү турында тәрбияче сөйләме Д/уен”Иртән без нәрсә эшлибез”
“Бала шәһәр урамында”	Светофор сигналлары	Светофор янына максатлы прогулка “Шәһәр урамындаҺ-иллюстрацияләр карау “Урамны ничек аркылы чыгарга”-әңгәмә Г.Георгиев”Светофор”,А.Северный”Светофор О.Тарутин “Чыгу урыны” Д/уен”Светофор нәрсә сөйли?” Сюжетлы/рольле уен “Автобус”,”Машиналар юлдан,щәкешеләр тротуардан йөриләр” Продуктив эш-төзү”Машина төзе””Автобус”
“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы”	Бу куркыныч таблеткалар	Даруларны дөрес куллану турында әңгәмә(балаларга дару алырга ярамый)
март		
“Бала һәм аның сәламәтлеге”	Витаминнар сәламәтлеккә файдалы	Яшелчә,җиләк-җимешләрне карау Иллюстрацияләр карау Витаминнар турында тәрбияче сөйләме Д/уен”Тылсымлы капчык””Тап һәм ата””Шундыйны күрсәт Сюжетлы/рольле уен”Шифаханә” Продуктив эш әвәләү”Витаминнар”
“Бала шәһәр урамында”	Юл аша чыгу	Ситуацияне модельәштерү Сюжетлы/рольле уен”Транспорт” Продуктив эшчәнлек Аппликация “Зебра ясыйбыз”
“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы”	Бәла булмасын дисәң	Иллюстацияләр карау Электр приборларының кулланышы турында-тәрбияче сөйләме Д/уеннар”Эзләп тап һәм ата””Ярый,ярамый”
Апрель		
“Бала һәм аның сәламәтлеге”	Без физкультьураны яратабыз	Физкульура занятиесендә булган фотоларны карау “Без физкультурада ничек шөгыльләнәбез”-әңгәмә
”Бала шәһәр урамында”	Әгәр син урамда адашсаң	Тәрбияче сөйләме “Әгәр син адашсаң”-күнекмәсе
“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы”	Куркыныч предметлар.аларны ничек кулланырга	Рәсемнәр карау:Кайнаган чәйник,шырпы,энә,һ.б. Д/уен”Куркыныч предметларны алып куй”
май		
“Бала һәм аның сәламәтлеге”	Минем тәнем:сизү органнары	Иллюстрацияләр карау Әңгәмә-сөйләү”Нәрсә ни өчен” Д/уен”Аюның нәрсәсен атыйм шуны күрсәт”(Курчак яки куян)
“Бала һәм шәһәр урамы”	Җәяүлеләр өчен кагыйдәләр	Тәрбияче сөйләме Әңгәмә”Мөһим кагыйдәләрне истә тотыйк” А.Барто”Йөк машинасы,С.Михалков”Минем урам”-әсәрләрен уку

“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы”	Таныш булмаган җәнлекләр белән аралашу	Картина карау “Песи һәм аның балалары”,”Эт һәм көчекләр” Тәрбияче сөйләме Песи,этләр турында табышмаклар уку
Июнь-август		
«Бала һәм аның сәламәтлеге”	Без зур үстек,көчле ныклы булдык	Фотографияләр карау Сәламәтлек турында сөйләшү Балалар теләге буенча д/уеннар
“Бала һәм шәһәр урамы”	Җәяүлеләр-кечкенәләр	Светофор янына максатлы прогулка Иллюстрацияләр карау Урамда һәм транспортта үзеңне ничек тотарга-әңгәмә Д/уеннар:”Кешеләр нәрсәгә утырып йөриләр?”,Эзләп тап һәм әйт” Сюжетлы/рольле уеннар”Дачага барабыз””Автобусда барабыз”
“Көндәлек тормышта балалар куркынычсызлыгы”	Ашарга ярый, агулы гөмбәләр	Тәрбияче сөйләме Иллюстрацияләр карау Продуктив эшчәнлек әвәләү”Матур, ләкин куркыныч”,Ашарга яраклы гөмбәләр”
“Бала һәм башка кешеләр”	Алган белемнәрне ныгыту	Иллюстрацияләр карау Таныш д/уеннар уйнау

Кушымта

Танып белү (иң гади математик күзаллауны үстерү)

Ай	**№. Тема**	**Максат**
С Е Н Т Я Б Р Ь	1.Адаптация чоры	Математик үсеш дәрәҗәсен күзәтү, тикшерү, әзерлекләрен формалаштыру; кыюлык тәрбияләү, шөгыльләргә катнашу, җавап бирү теләге уяту.
	2. Адаптация чоры	Балаларны үз-үзләрен иркен тотарга, белгәнен кыенсынмый җавап бирергә булышу, кыюлык, тапкырлык тәрбияләү.
	3. Шар, куб	Фигураның төсенә, размерына карамыйча шар һәм кубны аерырга һәм атарга өйрәтү. Балаларның күрсәтмә-образлы фикерләвен, сенсор сәләтләрен, предметларны форма буенча чагыштыра белүләрен үстерү. Коллективта шөгыльләнү, сорауларга җавап бирү теләге тәрбияләү.
	4. “Зур”, “кечкенә”	Балаларда контраст зурлыктагы предметлар турында күзаллау формалаштыру, зур һәм кечкенә сүзләрен куллану; шар һәм кубны аера, атый белүләрен ныгыту. Балаларның күрсәтмә-образлы фикерләвен, сенсор сәләтләрен, әйләнә-тирәдәге предметларны танып белүгә кызыксынуларын үстерү.
	1. “Бер”, “күп”, “аз”	Саны буенча предмет төркемнәрен аера белүләрен ныгыту, алар арасында бәйләнеш урнаштырганда бер, күп, аз сүзләрен куллану. Төркемдәге барлык предметларга һәм аның аерым өлешләренә генә хас булган гомуми билгеләрне табу. Кызыл, сары, яшел кебек төсләрнең исемнәрен кабатлау.

ОКТЯБРЬ	2. Предметларның бертөрле һәм төрле-төрле билгеләре. Төркемнән бер предметны аеру.	Аерым предметлардан төркем төзергә, характерлы билгеләре буенча предметны төркемнән аерырга өйрәтү; предметларның саны буенча бәйләнеш урнаштырганда «бер», «күп», «аз», «берәү дә юк» сүзләрен куллану.
	3.Предметлар төркеме төзү, төркемнән бер предметны аеру.	Аерым предметлардан төркем төзергә, һәм төркемнән бер предметны аерып алырга, «ничә» соравына җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү һәм предмет җыелмаларын «бер», «күп», «берәү дә юк» сүзләре белән билгеләү.
	4. Түгәрәк, квадрат.	Түгәрәк белән квадрат турында күзаллаулар формалаштыру; кул хәрәкәтен тоемлау юлы белән фигураны тикшерү; аерым предметлардан төркем төзи һәм төркемнән предметларны аера белүләрен камилләштерү; бирелгән төркемгә керә торган барлык предметларга һәм аның аерым өлешләре өчен генә хас булган билгеләрне табу, төркемне төркемчәләргә бүлү; күп, бер, берешәр, берәү дә юк сүзләрен сөйләмдә активлаштыру. Уң һәм сул кулларны аеруда күнектерү.
НОЯБРЬ	1. Ирекле эш	Балаларның яшь үзенчәлекләрен һәм программа материалын ничек үзләштерүләрен исәпкә алып эшне ирекле планлаштыру
	2. Бер, күп, берәү дә юк.	Балаларны алдан әзерләп куелган шартларда бер һәм күп предметлар табарга өйрәтү, предметларның санын «Бер паровоз, күп вагоннар», «Паровоз берәү, ә вагоннар күп» сүзләре белән белдерү. Түгәрәкне аерырга, атарга һәм капшамлы хәрәкәтләр белән тикшерергә, үлчәме (размеры) буенча түгәрәкләрне чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Уң һәм сул кулларны аеруда күнектерү.
	3.Озын-кыска, озынрак-кыскарак.	Берсе янына икенчесен куеп карау ысулы белән ике предметны озынлыгы буенча чагыштырырга, нәтиҗәләрне озын-кыска, озынрак-кыскарак сүзләре белән белдерергә өйрәтү Предметның охшаш һәм охшаш булмаган якларын аерып күрсәтә белергә, предметларның санын «бер», «күп», «берешәр», «берәү дә юк» сүзләре белән белдерергә өйрәтүне дәвам итү.
	4. Бер-күп.	Балаларны алдан әзерләп куелган шартларда бер һәм күп предметлар табарга өйрәтү, предметларның санын «ә», «һәм» теркәгечләре кулланып җөмләләр ярдәмендә белдерү. Түгәрәк һәм квадратны формасы һәм төсе буенча аера, атый белүләрен ныгыту; кул хәрәкәтен тоемлау юлы белән фигураны тикшерүдә күнектерү. Пространство бәйләнешләрен «төбендә» (тәрәзә төбендә) бәйлек сүзе белән белдерү.
ДЕКАБРЬ	1.Күп, никадәр-шулкадәр, бертигез.	Бер әйберне икенчесе өстенә куеп карау ысулы белән предметларның ике төркемен чагыштырырга, күп, никадәр-шулкадәр, бертигез сүзләренең мәгънәсен аңларга өйрәтү. Балаларны үз гәүдәләрендә дөрес ориентирлашуда, уң һәм сул кулларны аеруда күнектерү. Ике предметның озынлыгын бер әйберне икенчесе өстенә һәм бер әйберне икенчесе яны-на куеп карау ысулы белән чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү, нәтиҗәне озын-кыска, озынрак-кыскарак сүзләре белән белдерү.
	2.Күп, бертигез, никадәр-шулкадәр.	Берсе өстенә икенчесен кую ысулы белән ике тигез предметлар төркемен чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү, чагыш-тыру нәтиҗәсен күп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләре белән билгеләү. Берсе өстенә икенчесен кую һәм берсе янына икенчесен кую ысулы белән ике предметны озынлыгы буенча чагыштыру күнекмәсен камилләштерү, чагыштыру нәтиҗәсен

		озын-кыска, озынрак-кыскарак, озынлыгы буенча бертигез сүзләре белән билгеләү.
	3.Күп, бертигез, никадәр-шулкадәр.	Берсе өстенә икенчесен кую ысулы белән ике тигез предметлар төркемен чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү, сөйләмдә күп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләрен активлаштыру. Балаларны төрле анализаторлар ярдәмендә күплекләрне зиһенгә алуда күнектерү. Озын-кыска, озынрак-кыскарак, озынлыгы буенча бертигез сүзләре кулланып, берсе өстенә икенчесен кую һәм берсе янына икенчесен кую ысулы белән ике предметны озынлыгы буенча чагыштыру осталыгы камилләштерү.
	4. Киң-тар, киңрәк-таррак.	Берсе өстенә икенчесен кую һәм берсе янына икенчесен кую ысулы белән киңлеге буенча контраст булган ике предметны чагыштырырга өйрәтү, чагыштыру нәтиҗәсен киң-тар, киңрәк-таррак сүзләре белән билгеләү. Тигез ике төркем предметларын берсе өстенә икенчесен кую ысулы белән чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Уң һәм сул кулларны аеруда күнектерү.
Г Ы Й Н В А Р	1.Ирекле эш.	Программа материалының үзләштерелешенә һәм икенче кечеләр төркеменең үзенчәлекләренә карап эшне ирекле планлаштыру.
	2.Өчпочмак.	Өчпочмак белән таныштыру: фигураны танырга һәм атарга өйрәтү, хәрәкәтне тою ысулы белән тикшереп карау. Ике тигез группа предметларын берсе өстенә икенчесен куеш карау ысулы белән чагыштыру осталыгын камилләштерү, чагыштыру нәтиҗәләрен күп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләре белән билгеләү. Квадрат, түгәрәк сүзләрен дөрес атау һәм аера белү осталыгын формалаштыру. Ике предметны киңлеге буенча чагыштыруны ныгыту, киң-тар, киңрәк-таррак сүзләрен кулланырга өйрәтү.
	3.Күп, бертигез, никадәр-шулкадәр.	Ике бертигез группа предметларын берсе янына икенчесен куеп карау юлы белән чагыштырырга, чагыштыру нәтиҗәләрен күп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләре белән белдерергә өйрәтү. Ике предметны киңлеге буенча чагыштыру осталыгын ныгыту, нәрсәнең киңрәк, нәрсәнең таррак икәнен аерырга, киң-тар, киңрәк-таррак, киңлеге буенча бертигез сүзләрен кулланырга өйрәтүне дәвам итү.
Ф Е В Р А Л ь	1.Күп, бертигез, никадәр-шулкадәр.	Ике бертигез төркем предметларын берсе янына икенчесен куеп карау юлы белән чагыштырырга һәм чагыштыру нәтиҗәләрен күп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләре белән билгеләргә өйрәтүне дәвам итү. Геометрик фигураларны (түгәрәк, квадрат, өчпочмак) аера һәм атый белүләрен камилләштерү. Үзеннән чыгып пространство юнәлешләрен билгеләүдә күнектерү һәм аларны өстә-аста сүзләре белән
	2.Биек-тәбәнәк, биегрәк-тәбәнәгрәк.	Биеклеге буенча ике предметны чагыштыру алымнары белән таныштыру, биек-тәбәнәк, биегрәк-тәбәнәгрәк сүзләрен аңларга өйрәтү. Үзеңнән чыгып яссылык юнәлешләрен билгеләүдә күнектерү. Ике тигез группа предметларын берсе ягы-на икенчесен куеп карау ысулы белән чагыштыру осталыгын һәм күпләп, бертигез, никадәр-шулкадәр сүзләрен куллануны камилләштерү.
	3.Ирекле эш.	Программа материалының үзләштерелешенә һәм икенче кечеләр төркеменең үзенчәлекләренә карап эшне ирекле планлаштыру.
	4.Күп -аз, никадәр-шулкадәр.	Берсен икенчесенә кую ысулы белән ике тигез булмаган предметлар группасын чагыштырырга өйрәтү, чагыштыру нәтиҗәләрен күп-аз, никадәр-шулкадәр сүзләре белән белдерү. Үз гәүдәләре якларында (уң, сул) ориентирлашуда күнектерү.

		Биеклеге буенча ике контраст предметларны ча-гыштыра белүне дәвам итү, чагыштыру нәтиҗәләрен биек-тәбәнәк, биегрәк-тәбәнәгрәк сүзләре белән белдерү.
М А Р Т	1.Күп-аз, никадәр-шулкадәр.	Берсе өстенә икенчесен һәм берсе янына икенчесен куеп карау ысуллары белән ике тигез булмаган предметлар группасын чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү, чагыштыру нәтиҗәсең күп-аз, никадәр-шулкадәр, бертигез сүзләре белән билгеләү. Өскә-аска, көн-төн, иртә-кич сүзләрен куллануны ныгыту.
	2.Күбрәк-азрак, никадәр-шулкадәр.	Предметларның тигез һәм тигез булмаган ике төркемен чагыштыру осталыгын камилләштерү, бертигез, никадәр-шулкадәр, күбрәк-азрак чагыштырмаларын сөйләмдә куллану. Ике предметны озынлыгы һәм биеклеге буенча чагыштыру ысулларын ныгыту, чагыштыру нәтиҗәләрен тиешле сүзләр белән белдерү. Түгәрәк, квадрат, өчпочмакны аера һәм атый белүдә күнектерү.
	3.Ирекле эш.	Программа материалының үзләштерелешенә һәм икенче кечеләр төркеменең үзенчәлекләренә карап эшне ирекле планлаштыру.
	4.Ирекле эш.	Программа материалының үзләштерелешенә һәм икенче кечеләр төркеменең үзенчәлекләренә карап эшне ирекле планлаштыру.
А П Р Е Л Ь	1.Өстенә, астына, эченә.	Өстенә, астына, эченә бәйлек сүзләре кулланып предметларның пространствода урнашуын билгеләргә өйрәтү. Сөйләмдә бертигез, никадәр-шулкадәр, күбрәк-азрак чагыштырмаларын кулланып предметларның тигез һәм тигез булмаган ике төркемен чагыштыра белүләрен ныгыту. Ике пред-метны зурлыгы буенча чагыштыруда күнектерү, чагыштыру нәтиҗәләрен озын-кыска, озынрак-кыскарак, бертөрле (бертигез) озынлыкта сүзләре белән белдерү.
	2.Тою органнары ярдәмендә күплекләрне кабул итү.	Үрнәк буенча (санамыйча һәм санын әйтмичә) предмет һәм авазлар санын кабул итәргә өйрәтү. Тиз-акрын сүзләренең мәгънәсен анлату. Бер предметны икенчесе өстенә кую, берсе янына икенчесен куеп карау ысуллары ярдәмендә ике бертигез һәм тигез булмаган предмет группаларын чагыштыруны, никадәр-шулкадәр, күбрәк-азрак, бертигез сүзләрен куллануны ныгыту. Ике предметны зурлык буенча чагыштыруда күнектерү, чагыштыру нәтиҗәләрен зур-кечкенә сүзләре белән билгеләү.
	3.Тою органнары ярдәмендә күплекләрне кабул итү.	Балаларны ничә уенчык торса (1-3 чикләрендә), шул кадәр хәрәкәт ясарга өйрәтү. Капма-каршы тәүлек өлешләрндә ориентирлаша белү осталыгын ныгыту: көн-төн, кич-иртә. Табигать күренешләре (тәүлек өлешләре) турындагы белемнәрне ачыклау, тирәнәйтү.
	4.Алда-артта, өстә-аста, сулда-уңда.	Предметның зурлыгын аерып алырга һәм күрсәтергә, бирелгән билгесе буенча төркемнән бер, күп предметларны аерырга өйрәтү. Баланы үзенә карата пространство юнәлешләрен аера белүдә һәм аларны алда-артта, өстә-аста, сулда-уңда сүзләре белән билгеләүдә күнектерү. Аерым предметлардан төркем төзү һәм шул төркемнән бер предметны аерып алу осталыгын камилләштерү.
М А Й	1.Геометрик фигуралар.	Бирелгән сыйфатлары буенча предметны төркемнән аерып алу осталыгы формалаштыру. Геометрик фигураларны төсе һәм зурлыгы буенча төркемләү.
	2.Геометрик фигуралардан (түгәрәк, квадрат,	Балаларны билгеле бер рәсем төзү өчен әзер геометрик фигураларны (түгәрәк, квадрат, өчпочмак) танырга, атарга, сайларга, тезәргә һәм ябыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Күплек,

	өчпочмак) рәсемнәр төзү.	зурлык, форма, төс, яссылык, вакыт турындагы белемнәрне ныгыту.
	3.Кабатлау	Балаларның ишетеп һәм тоемлап сиземләү тәҗрибәсен баету.
	4.Ирекле эш.	Программа материалын үзләштерүне һәм конкрет яшь төркеменең үзенчәлекләрен исәпкә алып эшне ирекле планлаштыру.

Кушымта

Сөйләм үстерү үсеше өлкәсе

№	Проект темалары	Сөйләм телен үстерү	Матур әдәбият белән танышу
1	Сау бул, җәй! Исәнме, балалар бакчасы!	«Ә» авазы	З. Гомәрованың «Ул шуңа кечкенә» дигән шигырен уку. Э.Мөэминованың «Үз телендә сөйләшә» шигырен уку. Ә. Бикчәнтәеваның «Туп» шигырен яттан өйрәнү
2	«Көз»	Бакчада алмалар өлгерде. Алтын көз.	«Аю белән Бабай» әкиятен уку. Ә. Ерикәйнең «Көз» шигырен яттан өйрәнү. М. Фәйзуллинаның «Көзге яңгыр» шигырен уку.
3	Мин һәм минем гаиләм	Безнең гаилә	«Баш бармак...» шигъри әсәрен уку. Ә.Бикчәнтәеваның «Бәтиләр» шигырен уку. Ш. Маннурның «Яратам» шигырен яттан өйрәнү. «Кем нәрсә ярата?» дигән татар халык әкиятен сөйләү.
4	Минем йортым, Минемшәһәрем	Уенчык песи баласы турында хикәяләү. Алсуның яңа өе.	«Әлли-бәлли итәргә ...» бишек җырын уку. Н. Каштанның «Безнең сыер» шигырен уку. Ж. Тәрҗемановның «Үзен бик чиста йөртә» шигырен уку. «Олыга – утын ярырга» бармак уены
5	Яңа ел бәйрәме	Төлке бездә кунакта.	Б.Рәхмәтнең «Кыш бабай» шигырен яттан өйрәнү. И.Шәймөхәммәтовның «Мактанчык бака» әсәрен уку. Р. Вәлиеваның «Сүз тыңлаучан булыгыз» шигырен уку.
6	Кыш	Алсуны урамга киендерәбез. Кышкы киемнәрне карау. Кар ява	Һ.Такташның «Ләйлә» шигырен уку. Ж. Дәрзамановның «Алмаз» шигырен уку. Ә. Бикчәнтәеваның «Салкын саф һава» шигырен ятлау.
7	Ватанны саклаучылар көне	Очучылар.	З. Туфайлованың «Шофер булам» дигән шигырен уку. Ә.Исхакның «Гүзәл» шигырен уку.
8	Сигезенче Март	Кояш гомере телим мин, әнием, синә!	Д. Аппакованың «Рөстәм» әсәрен уку.

			«Чәбәк-чәбәк әбкәсе...» юаткычын уку. З. Туфайловның «Әни сүзе» шигырен ятлау. Г. Нәбиуллинаның «Әнигә булышам» шигырен уку.
9	Халык җәүһәрләре	«Теремкәй» рус халык әкиятен сөйләү	Л. Толстойның «Өч аю» әкиятен уку. Л. Толстойның « Өч аю» әкиятен сөйләү. «Төлке, Куян һәм Әтәч» әкиятен сөйләү.
10	Яз	Бозау, колын, бәрән турында сөйлибез	Д. Гарифуллинның «Тавыклар һәм Таһир» шигырен уку. Р. Батулланың «Елак әтәч» әсәрен уку. Б. Рәхмәтнең «Яз» шигырен ятлау. Х.Вахитның «Уңган сыерчык» шигырен уку.
11	Жәй	Автобуста сәяхәт. Мин җәйне яратам.	«Тилгән» эндәшен уку. «Аю белән хатын» әкиятен уку. Җ. Тәрҗемановның «Кикрикүк» шигырен уку. М. Мазуновның «Кәҗә» шигырен уку.

Кушымта

Сәнгати-нәфәсәти үсеше өлкәсе

Ай	Рәсем	Әвәләү	Төзү	Кисеп ябыштыру
Сентябрь 1 атна	«Яңгыр»	«Әвәләргә өйрәнәбез»	«Мияубикәгә сукмак»	
2 атна	«Тылсымлы таякчык»	«Аюга күчтәнәч»		«Чебиләр очен койма»
3 атна	«Сукмак буйлап»	«Тылсымлы таякчык»	«Йорт хай-ваннары өчен киртә»	
4 атна	«Тесле тасмалар», «Филимонов уенчыгы»	«Клиндер»		«Парк сукма-кларында керпе эзләре»
Октябрь 1 атна	«Курчакның итәген бизибез»	«Керпе өчен алмалар»	«Манара»	
2 атна	«Туплар тәгәриләр»	«Пирамид- ка»		«Аминегә ярдәм итәбез»
3 атна	«Аю баласына бизәкле чына-як»	«Алмалар һәм җиләкләр» «Тиен очен чикләук»	«Уенчыклар өчен тартма»	
4 атна	«Көзге яфраклар», «Көз»			«Миләш мәрҗәне»
Ноябрь 1 атна	«Күңелле түгәрәкләр»	«Әниемә күчтәнәч»	«Тиремкәй очен	
2 атна	«Тимер юлы»	«Очкычлар аэродромда»		«Акбайга җылы келәм»

3 атна	«Агач үсте»	«Әбием өчен касә»	«Койма һәм	
4 атна	«Кар, кар ява»	«Ният буенча әвәләү»		«Матур шарлар»
Декабрь 1 атна	«Кыш»	«Яшел чыршы»	«Урындык»	
2 атна	« Бизәлгән чыршы»	«Кар бабай»		«Кар бабай һәм чыршы»
3 атна	«Минем бияляем»	«Ныгытма корабыз» (күмәк эш)	«Өстәл»	
4 атна	«Чыршы урманда үсә»	«Аумас курчак»		«Бәйрәм үремнәре»
Январь 3 атна	«Күңеле төшмәс курчак»	«Теләгән уен-чыкны әвәләү»		«Матур тастымал»
4 атна	«Кышкы ак көн»	«Куян — озын колак, кысык куз, кыска койрык»	«Алсу исем-ле курчакка кәнәфи»	
Февраль 1 атна	«Куянны рәнҗетте-ләр»	«Куянны сыйлыйбыз»		«Йорт төзибез»
2 атна	«Дымка уенчыклары»	«Зур һәм кечкенә очкычлар»		«Бозлы йорт»
3 атна	«Әтигә матур чәчәкләр»	«Нәрсә әвәләнгәнемне танып ал»		«Безнен урам йортлары»
4 атна	«Кояш, кояш, кояш, чык»	«Аю уенчыгы»	«Гараж»	
Март 1 атна	«Яз килде»	«Әниемә күчтәнәч»		«Әниемә бүләккә умыр-зая чәчәге»
2 атна	«Болында тузганаклар»	«Мин — куңелле чыпчык»	«Караватъ»	
3 атна	«Куянга булышабыз»	«Чеби»		«Нурлы кояш»
4 атна	«Матур әләм»	«Ният буенча әвәләу»	«Арба»	
Апрель 1 атна	«Уенчыклар арбасы»	«Аюларның савыт-сабалары» (күмәк эш)		«Машина»
2 атна	«Әкиятләрдән 1 таныш хайваннар»	«Озын елан»	«Баскыч»	
3 атна	«Могҗиза-агачы» (Күмәк эш)	«Кошлар»		«Паровоз»
4 атна	«Чебиләр»	«Машина»	«Эт оясы	
Май 1 атна	«Мимоза чәчәге»	«Әкәм-төкәм. Әкәм-төкәм мөгезеңне күрсәт»		«Тиздән җәй житә»
2 атна	«Камка» («Божьи коров-ки на лужай-ке»)	«Корт» («Гусеница»)	«Безнең шәһәр урамы» (күмәк шөгыль)	
3 атна	«Җәй, җәй, җәй килә»	«Нәрсә ошый шуны әвәлә»		«Үләндә кем яши»
4 атна	«Сабантуйгаяулык»	«Кырыгаяк»	«Күпер»	

Кушымта

Этномәдәни төбәк бердәмлеге

Шәхескә белем бирү, аны тәрбияләү һәм тормышка әзерләүдә күп факторлар катнаша: гаилә, тирә-юнь, урам, табигать һәм шулар белән белән беррәттән милли-региональ үзенчәлекләр. Һәр халык, Һәр милләт үзенеңрухи байлыгын үзенчәлекле шартларда, үзенчәлекле юллар һәм алымнар белән туплаган. Аларның һәрберсе дөнья мәдәниятенә үзеннән сизелерлек өлеш кертә, баета. Милли рухи байлык аерым халыкның гына түгел, ул – гомумкешелек кыйммәтләренең нигезе. Димәк, балаларны кечкенәдән үк үз халкының , үз туган җиренең үзенчәлекләре белән таныштыру гомумкешелек кыйммәтләре белән таныштыруның башлангычы булып тора. Безнең бурыч – үткән буыннар туплаган рухи байлыкны саклап, баетып, аның кешелек тарафыннан иң кыйммәтле дип табылган үрншкләрен балаларга җиткерү. Шуннан чыгып, программага милли-региональ компонент өстәлгән. Милли төбәк өлеше билгеле бер төбәкнең мәгариф өлкәсендә мәнфәгатьләрен, туган як мәдәниятен, гореф-гадәтләрне, тел һәм әдәбиятны, тарих, география һ.б. үзенчәлекләрне белү зарурлыгын билгели. “Татарстан Республикасы дәүләт телләре Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законы (2004) Татарстан халыкларын, аларның мәдәниятен һәм телләрен саклау, һәръяклап үстерүне, җәмгыятнең социаль-икътисади, рухи-әхлакый үсүендә һәр милләтнең иҗади көчен, гореф-гадәтләрен һәм күркәм традицияләрен тулысынча файдалануны күздә тота. Тәрбия белем бирү программасында милли-төбәк компоненты кертелүе әлеге законны гамәлгә ашыруда зур ярдәмлек булып тора.

Этномәдәни төбәк бердәмлеген исәпкә алып тәрбия һәм укыту бурычлары:

-Туган якның кошларына, хайваннарына, үсемлекләренә карата сакчыл һәм кайгыртучан мөнәсәбәт тәрбияләү.

- Балаларның сәламәтлекләрен ныгытырга дәвам итү.
- Өлкәннәрнең хезмәтенә кызыксыну тәрбияләү, хөрмәтләргә өйрәтү.
- Балаларның сөйләмнәрен үстерү.

Ай исеме	**Физик үсеш**	**Социаль аралашу үсеше**	**Танып белү һәм сөйләм үстерү үсеше**	**Иҗади сәнгать.**
		Яр Чаллы, Татарстан		
Сентябрь-май	**Хәрәкәтле уеннар:** «Түбәтәй» «Маэмай», «Ак куянкай», «Кояшһәм яңгыр»	**Әңгәмәләр:** «Кем белән мин яшим», «Әниләр һәм этиләр турында». **Аль**бомнар карау «Минем гаилә»,. Экскурсия «Безнең бакчада бик рәхәт»	**Әкиятләр** «Аю һәм ир”«Кем нәрсә ярата, пер. Р.Ахмета. **Поэзия.** А. Ерикеев «Кәз житте...» , пер Л. Гинзбурга; М. Джалиль «Күке»; «Минем этем»; Г.Тукай «Безнең каилә», «Бу кайчан була?». **Проза.** А. Алиш «Ике әтәч» **. Шигырьятлау**	**Музыка.** Җырлар. Җырлы-биюле уеннар. «Әлли –бәлли бәү…», Э. Каюмовой; « Кагалар килгәч.» п Р. Ягафарова; «Кечкенә һәм зур аяклар..», пер. А. Аминова; «Яңгыр яу,яу.»; «Кага әйтә: кар-карр..», пер. Р. Ягафарова. Хоровод «Күрсәт әле үскәнем», «Әпипә». .Әвәләү Тарелка, пиала. **Кисепябыштыру**“Матур тәлинкә»

			«Бу бармак-бабай…», Р. Миннуллин «Кар ява».	**Рәсем** «Яулыктагы бизәк» (салфетке) **Праздники.** «Сөмбелә», «Нардуган», «Нәүрүз», «Сабантуй»
Рәсәй				
Ноябрь - Апрель	**Хәрәкәтле уеннар** «Песи һәм тычканнар», «Чыпчыклар һәм песи», «Тавык һәм чебиләр», », «Кояш һәм яңгыр».	**Әңгәмә** «Югалсан нәрсә эшләргә кирәк», «Машиналар безнең урамда»	**Әкиятләр** «Теремкәй», «Маша һәм аю» **Поэзия.** А. Барто «Уенчыклар», К. Чуковский «Муха – цокотуха», «Айболит», «Мойдодыр» **Проза.** Л. Толстой «Настяның курчагы», В.Берестов «Зур курчак» **Шигырьятлау** Пальчик-мальчик, Заинька попляши, Сорока-сорока	**Музыка.** Җырлар. Җырлы-биюле уеннар «Әтәчкәйк», «Чәбәкәй», «Куянкай» **Әвәләү** «Аумас курчак», «Чеби», “ Тәлинкәдәге алмалар» **Кисеп ябыштыру** «Машанын кулмәген бизик» **Рәсем** «Минем яраткан уенчыгым», «Исәнме кояш», «Кар әйләнә», «Янгыр» **бәйрәмнәр**«Рождество», «Масленица»

Пронумеровано, прошнуровано

_____________________листа

Заведующий МБДОУ №131 «Лучики»

_________________________Литвинцева Л.С.